

OKUL SPORLARININ AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Ceyda Ceren ÇELİK

OKUL SPORLARININ AKADEMİK BAŞARIYA ETKİSİNİN İNCELENMESİ¹

Ceyda Ceren ÇELİK

Editör

Doç. Dr. Berna KARAKOÇ

¹ Bu kitap Ceyda Ceren ÇELİK'a ait Doç. Dr. Berna KARAKOÇ danışmanlığında hazırlanan, “*Okul Sporlarının Akademik Başarıya Etkisinin İncelenmesi (Kilis İli Örneği)*” isimli yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Okul Sporlarının Akademik Başarıya Etkisinin İncelenmesi
Ceyda Ceren ÇELİK

Genel Yayın Yönetmeni: Berkan Balpetek

Editör: Doç. Dr. Berna KARAKOÇ

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Duvar Design

Baskı: Ekim 2025

Yayıncı Sertifika No: 49837

ISBN: 978-625-5698-61-2

© Duvar Yayınları

853 Sokak No:13 P.10 Kemeraltı-Konak/İzmir

Tel: 0 232 484 88 68

www.duvar yayinlari.com

duvarkitabevi@gmail.com

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının hazırlanma sürecinin her aşamasında akademik rehberliği ve yönlendirmeleriyle bana yol gösteren çok değerli danışmanım Doç. Dr. Berna Karakoç'a en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Kendisi yalnızca akademik açıdan değil, motivasyon açısından da bana her zaman destek olmuştur.

Araştırmam kapsamında veri toplama sürecinde bana yardımlarını esirgemeyen ve öğrencileriyle iş birliği yapmamı sağlayan tüm öğretmenlere ve okul yöneticilerine teşekkür ederim. Ayrıca, bu sürecin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde önemli rol oynayan ve aynı zamanda kurum müdürü olan kıymetli babama da sonsuz şükranlarımı sunuyorum; hem manevi desteği hem de organizasyonel katkısı benim için çok kıymetlidir. Ve Sevgili annemin manevi açıdan destekleri çok manidardır.

Bu tez sürecinde doğrudan ya da dolaylı katkı sağlayan tüm kişi ve kurumlara teşekkür eder, bu çalışmanın alan yazına yararlı katkılar sunmasını temenni ederim.

Ceyda Ceren ÇELİK

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	iii
----------------	-----

1. GİRİŞ	1
----------------	---

1.1.Amaç	2
1.1.1.Alt amaçlar	2
1.2. Araştırmanın önemi	3

2. KAVRAMSALÇERÇEVE	5
---------------------------	---

2.1. Spor Kavramı.....	5
2.2.Okul Sporları	7
2.2.1. Okul Sporlarının Amacı ve Önemi	9
2.2.2.Okul Sporlarının Faydaları	11
2.2.3. Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü Okul Sporları	12
2.2.4.Okul Spor Branşları	12
2.2.5. Okul Sporları Yönetim ve Organizasyonu.....	13
2.3. Başarı ve Akademik Başarı Kavramı.....	15
2.3.1. Akademik Başarıyı Etkileyen Faktörler	17
2.3.2. Akademik Başarı Ölçütleri	19
2.4. Okul Sporlarının Öğrenciler Üzerindeki Genel Etkileri.....	19
2.4.1. Sporun Psikolojik Etkileri	20
2.4.2. Sporun Fizyolojik Etkileri	22
2.4.3. Sporun Sosyal Etkileri	24
2.4.4. Sporun Ekonomik Etkileri	26
2.5. Okul Sporlarının Öğrencilerin Başarıları Üzerindeki Etkisi.....	26
2.6.Öğrencilerin Spor Faaliyetlerine Katılımlarının GÜDÜLENMESİ.....	28

3. YÖNTEM.....	34
----------------	----

3.1. Araştırmanın Modeli	34
3.2.Evren ve Örneklem	34
3.3. Veri Toplama Aracı	36
3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi.....	37
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik.....	38

4. BULGULAR.....	34
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	40
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	41
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	44
4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	46
4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	48
4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	49
 5. TARTIŞMA VE SONUÇ	50
 6. KAYNAKLAR.....	55

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler.....	35
Tablo 4.2. Anket Soruları ve İstatistiksel Dağılımları	40
Tablo 4.3. Yaş Değişkenine Göre Yıl Sonu Başarı Ortalamalarının Karşılaştırılması (ANOVA ve Post Hoc Test Sonuçları) Anket Soruları ve İstatistiksel Dağılımları Tablo	42
Tablo 4.4. 7. Sınıf ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Yıl Sonu Başarı Ortalamalarının Karşılaştırılması Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları	43
Tablo 4.5. Branş Değişkenine Göre Yıl Sonu Başarı Ortalamalarının Karşılaştırılması (ANOVA ve Post Hoc Test Sonuçları)	45
Tablo 4.6. Kaç Yıldır Sporla İlgilenen Değişkenine Göre Yıl Sonu Başarı Ortalamalarının Karşılaştırılması (ANOVA ve Post Hoc Test Sonuçları)	47
Tablo 4.7. Spor İlgi Durumu ile Yıl Sonu Ortalaması Arasındaki Bağımsız İki Örneklem t-Testi Sonuçları	48
Tablo 4.8. Yıl Sonu Ortalaması ve Sportif Başarı Ortalaması Arasındaki İlişki Korelasyon Testi sonuçları	49

1. GİRİŞ

“Okul Sporlarının Akademik Başarıya Etkisinin İncelenmesi (Kilis Örneği)” başlıklı çalışmamız, sporun öğrencilerin akademik performansı üzerindeki etkilerini araştırmayı amaçlamaktadır. Günümüzde spor faaliyetlerine katılımın, öğrencilerin sosyal, fiziksel ve zihinsel gelişimlerine katkı sağladığı bilinmektedir. Bu çalışmada, spor aktivitelerine katılımın akademik başarı üzerinde nasıl bir rol oynadığına dair literatürdeki bulgular değerlendirilecek ve saha çalışmalarıyla desteklenecektir.

Bu çalışmada okul sporlarına katılımın öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkileri kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Çalışma, öncelikle spor kavramını tanımlayarak okul sporlarının öğrencilerin fiziksel, psikolojik ve sosyal gelişimleri üzerindeki katkılarını vurgulamaktadır. Okul sporlarının öğrencilerin hayatında yarattığı olumlu değişimler, onların akademik başarılarına da katkıda bulunma potansiyeline sahiptir. Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından desteklenen çeşitli okul spor branşları, öğrencilerin sağlıklı yaşam tarzlarını benimsemelerine ve kişisel disiplin kazanmalarına olanak tanır. Çalışmada ayrıca, akademik başarıya etki eden faktörler ve başarı ölçütleri detaylandırılmış, okul sporlarına katılımın öğrencilerin öz güven, sosyal ilişkiler, sorumluluk duygusu gibi becerilerinin gelişiminde oynadığı rol incelenmiştir. Okul sporlarının bu çok yönlü etkilerinin incelenmesi, eğitim kurumlarının ve politika yapıcıların öğrencilerin spor faaliyetlerine katılımını teşvik etmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Böylece, sporun akademik başarı üzerindeki etkileri teorik ve pratik boyutlarıyla analiz edilerek bireylerin bütüncül gelişimi desteklenmiştir. Bu bağlamda, okul sporlarına katılım yalnızca fiziksel sağlık açısından değil, aynı zamanda bilişsel ve duyuşsal alanlarda da öğrencilerin gelişimine önemli katkılar sunmaktadır.

Bu çalışmada okul sporlarının yalnızca bir fiziksel etkinlik değil, aynı zamanda eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası olduğu vurgulanmıştır. Elde edilen bulgular, eğitimcilerin ve politika yapıcıların, öğrencilerin spor

faaliyetlerine katılımını destekleyen yapılar oluşturması gerektiğini göstermekte; okul sporlarının daha yaygın, sistemli ve bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasının, akademik başarıyı artırmada etkili bir strateji olabileceğini ortaya koymaktadır.

1.1.Amaç

Bu tezin amacı, okul sporlarına katılan bireylerin akademik başarılarına olan etkilerini incelemektir. Bu bağlamda, sportif faaliyetlerin öğrencilerin akademik performanslarına olumlu ya da olumsuz yönde bir etkisinin olup olmadığını analiz etmek ve bu etkinin hangi faktörlerden kaynaklandığını araştırmak hedeflenmiştir. Araştırma kapsamında, okul sporlarına düzenli olarak katılan öğrencilerin akademik başarı düzeyleri, sportif katılımda bulunmayan öğrencilerle karşılaştırılarak değerlendirilecektir.

1.1.1.Alt amaçlar

1. Araştırmada katılımcılarının anket soruları ve istatistiksel dağılımlarını incelemek.
2. Öğrencilerin yılsonu akademik başarı ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek.
3. Öğrencilerin yılsonu akademik başarı ortalamalarının sınıf düzeyine (7. sınıf – 8. sınıf) göre farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek.
4. Öğrencilerin farklı spor branşlarına (futbol, voleybol, masa tenisi, diğer branşlar ve sporla ilgilenmeyenler) katılım durumlarına göre yılsonu akademik başarı ortalamalarında anlamlı fark olup olmadığını analiz etmek.
5. Sporla ilgilenme süresinin (1 yıl, 2 yıl, 3 yıl ve sporla ilgilenmeyenler) ğrencilerin yılsonu akademik başarı ortalamaları üzerindeki etkisini belirlemek.

6. Sporla ilgilenen ve ilgilenmeyen öğrencilerin yılsonu akademik başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını ortaya koymak.
7. Öğrencilerin sportif başarı ortalamaları ile akademik başarı ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek.

1.2. Araştırmanın önemi

Günümüz eğitim sistemleri yalnızca akademik başarıyı değil, öğrencilerin fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel yönden bütüncül gelişimini de esas almayı amaçlamaktadır (Heper, Yıldırım & Kartal, 2012). Bu kapsamda, özellikle çocukluk ve ergenlik dönemlerinde düzenli olarak gerçekleştirilen fiziksel aktivitelerin, öğrencilerin hem fizyolojik hem de bilişsel gelişimlerine katkı sağladığı, akademik başarıları üzerinde olumlu etkiler oluşturduğu birçok çalışma tarafından ortaya konmuştur (Donnelly ve Lambourne, 2011; Singh vd., 2012). Ancak, ülkemizde okul sporlarına ve fiziksel aktivitelere katılımın, akademik başarıyı olumsuz etkileyebileceği yönündeki yanlış inanışlar, özellikle veliler ve bazı eğitim yöneticileri tarafından sıkça dile getirilmektedir (Öcal ve Koçak, 2010; Karakoç, vd., 2021; Kozan ve İlhan, 2024). Bu çalışma, bu tür önyargıların bilimsel verilerle sorgulanmasına imkân tanıyarak, okul sporlarına katılan öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin anlamlı biçimde daha yüksek olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Kilis ilinde gerçekleştirilen bu araştırma, yerel bağlamda okul sporlarına katılım düzeyinin akademik başarı üzerindeki etkisini ölçen sınırlı sayıda çalışmadan biri olması yönüyle literatürdeki boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Sporla ilgilenen öğrencilerin; disiplin, zaman yönetimi, sosyal etkileşim, sorumluluk alma gibi özellikleri daha üst düzeyde sergiledikleri ve bu becerilerin akademik başarıyla ilişkilendirilebileceği önceki çalışmalarla da desteklenmektedir (Mücevher, Demirgil ve Erdem, 2016; Saygılı vd. 2015). Ayrıca, düzenli fiziksel aktivitenin öğrencilerin okul bağlılığını, motivasyonunu ve bilişsel dikkat düzeyini artırdığı, bu durumun doğrudan ders başarısına

yansıdığı vurgulanmaktadır (Kılıç, vd. 2022; Yalçın ve Balcı, 2013; Yanık, 2018).

Bu çalışma, sadece sporun fiziksel yararlarıyla sınırlı kalmayıp, bilişsel ve akademik çıktılar üzerindeki etkisini çok boyutlu olarak ele alarak, eğitim politikalarının spor odaklı yeniden şekillendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Sporun yalnızca bedensel bir etkinlik değil, aynı zamanda öğrencinin düşünsel kapasitesini, öz denetimini ve sosyal uyumunu geliştiren bütüncül bir öğrenme alanı olduğu birçok akademik çalışmayla ortaya konmuştur (Akandere & Özyalvaç, 2010; Tremblay, Inman ve Willms, 2000). Bu araştırma; sporun akademik başarıyı destekleyen bir unsur olduğunu bilimsel verilerle kanıtlamayı, böylece okul sporlarının eğitim sistemindeki yeri konusunda hem eğitimciler hem de aileler nezdinde farkındalık yaratmayı hedeflemektedir. Bu yönüyle çalışma, Türkiye’de beden eğitimi ve spor politikalarının bilimsel temellere dayalı olarak geliştirilmesine katkı sunacak niteliktedir.

2. KAVRAMSALÇERÇEVE

2.1. Spor Kavramı

Spor kelimesi, Latince “birbirinden ayırmak” ya da “ayırt etmek” anlamına gelen *disportere* veya *deportere* sözcüklerinden türetilmiştir. Zaman içinde çeşitli değişimlere uğrayarak 17. yüzyıldan itibaren “sport” biçimini almış, Türkçede ise telaffuz şekline bağlı olarak “spor” şeklinde kullanılmaya başlanmıştır (Özkarslı, 2023). Spor, bireylerin gerçekleştirdiği hareketlerin yanı sıra top, hayvan gibi çeşitli nesnelerle yapılan etkinlikleri de kapsar. Bazı masa oyunları gibi yalnızca zihinsel becerilere dayalı etkinlikler de kimi çevrelerce spor olarak değerlendirilmektedir. Günümüzde, kendine özgü kurallara ve oynanış biçimlerine sahip yüzlerce farklı spor dalı bulunmaktadır (Mücevher vd., 2016). Spor, genel anlamıyla bireyin fizyolojik ve psikolojik sağlığını geliştirmek, kurallar çerçevesinde hareket etme becerisi kazanmak, mücadele duygusunu deneyimlemek, kazanma ve kaybetmeyi öğrenmek, başarı gücünü artırmak ve kişisel gelişimde üst düzeye ulaşmak amacıyla gösterilen yoğun çabaların bütünüdür (Yörükoğlu, 1990). Bir başka tanıma göre ise spor; çeşitli araç ve amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen, önceden belirlenmiş ve kabul edilmiş kurallar çerçevesinde oynanması gereken, bedensel efor gerektiren ve performans artırmaya yönelik etkinliklerdir (Gezgin ve Amman, 1993).

İnsanlık tarihinin başlangıcında, bireyler hayatta kalmak ve kendilerini tanımak amacıyla, belirli bir hedefe yönelik olmayan çeşitli davranışlar sergilemişlerdir. İnsanoğlunun beslenme ihtiyacını karşılamak amacıyla vahşi hayvanları avlamak için mızrak, ok ve taş gibi araçları kullanmaya başlamasıyla birlikte; gülle atma, cirit atma ve ok atma gibi sporların ilk örnekleri ortaya çıkmıştır (Gönendi, 2021). Her ne kadar toplumlar zaman içinde sporu kendilerine özgü biçimlerde tanımlamış olsa da, 19. yüzyıldan itibaren bu tür faaliyetler modern anlamda “spor” kavramı ile anılmaya başlanmıştır (Aslan, 2023). Spor; bireyin fiziksel kondisyonunu ve zihinsel sağlığını geliştiren, belirli kurallar çerçevesinde rekabet ederek üstünlük sağlamayı amaçlayan,

yaşanılan toplumun kültürel yapısına olumlu katkı sunan, ekonomik kalkınmaya destek olan ve uluslararası barış, dayanışma ve kaynaşmaya hizmet eden faaliyetlerin bütünüdür (Öztürkalan vd., 2013). Ayrıca spor, bireyin beden ve ruh sağlığını geliştirmeyi, rakip karşısında üstünlük kurmayı hedefleyen; belirli kurallar dâhilinde gerçekleşen, başarıya ya da başaramama duygularını yaşatan ve kişisel çabanın en üst düzeyde sergilendiği bir mücadele biçimi olarak tanımlanmaktadır (Akay vd., 2021; Aracı, 1999; Amman vd., 2000; Şahin ve Özçelik, 2016).

Spor, tarihsel olarak yaşam koşullarına karşı mücadele etmek, varlığını sürdürme çabalarında bulunmak veya askeri amaçlarla yapılan faaliyetler olarak tanımlanabilir. Ancak, bu tanımın günümüzdeki spor aktiviteleri için tartışmalı olabilir. Modern spor disiplinleri, okçuluk, cirit, güreş, matrak gibi etkinliklerle askerlik ve savunma ile açık bir bağlantıya sahiptir (Sarıkoca, 2020). Sanayileşme, endüstrileşme, şehirleşme ile bilgi ve teknolojiye gelişmeler, modern çağda toplumların sosyal ve kültürel yaşam tarzlarını önemli ölçüde dönüştürmüştür. Bu dönüşüm, sporun anlam ve işlevini de geçmişe kıyasla belirgin şekilde değiştirmiştir; spor, yalnızca bireysel ya da toplumsal bir etkinlik olmanın ötesine geçerek kurumsal bir kimlik kazanmıştır (Tanrıverdi, 2012).

Uluslararası düzeyde düzenlenen spor organizasyonlarına katılım ve ev sahipliği yapma isteği giderek artmaktadır. Bu tür organizasyonların siyasi, psikolojik ve yönetsel etkilerinin yanı sıra; özellikle ekonomik, sosyal ve çevresel sonuçları da literatürde geniş biçimde tartışılmaktadır (Koşan ve Güneş, 2009). Uluslararası spor organizasyonlarının temel amaçları arasında, ülkelerin kendilerini spor aracılığıyla tanıtmaları, uluslararası alanda güç ve prestij kazanmaları, turizmi canlandırması, dünya barışına katkı sağlaması ve kendi ideolojilerini spor yoluyla yaymaları yer almaktadır (Biçer, 1994). Spor faaliyetleri, bireylerin ruh-beden ilişkisi içinde kalarak hem fiziksel hem de zihinsel gelişimlerine olumlu katkılarda bulunmaktadır. Bireylerin mutluluğu, fizyolojik ve psikolojik sağlık durumlarıyla birlikte değerlendirilir. Spor, düzenli olarak yapıldığında bireylerin huzur düzeyini artırır ve yaşam kalitesini

destekler. Aynı zamanda, bireylerin ruhsal ve bedensel gelişiminde önemli bir rol oynadığı vurgulanmaktadır. Spor; fizyolojik, psikolojik, sosyal ve bilişsel alanlarda gelişimi teşvik ederken, bireylerin sosyal yaşamlarında düzenleyici, yetenek geliştirici ve davranışları disipline edici bir araç olarak da değerlendirilmektedir (Albay ve Öçalan, 2023).

2.2.Okul Sporları

Günümüz dünyasında bireyler, hem toplumsal hem de fiziksel ve duygusal açıdan spor aracılığıyla gelişim göstermektedir. Bu gelişim, bireylerin toplum tarafından kabul görmeleri, karşılıklı güven ortamının oluşması ve birlikte hareket edebilme becerilerinin gelişmesi açısından önem taşımaktadır. Spor, yalnızca fiziksel etkinliklerden ibaret olmayıp; bireye kişisel ve sosyal aidiyet duygusu kazandırmakta, takım ruhunu pekiştirmekte ve sosyalleşme sürecine önemli katkılar sunmaktadır (Küçük ve Harun, 2004). Toplamların çağdaşlaşma ve gelişim süreçlerinde sportif faaliyetlere katılımın önemli bir rol oynadığı ifade edilmektedir (Balyan vd., 2012). Günümüzde bireylerin fiziksel, duygusal ve toplumsal gelişimlerinin desteklenmesinde; grup çalışmalarının yaygınlaştırılması, karşılıklı dayanışmanın sağlanması ve toplumsal aidiyetin kazandırılmasında spor, en etkili yollardan biri olarak öne çıkmaktadır (Uzun vd., 2017). Spor ve sportif etkinlikler, sağlıklı ve sosyal bireylerin yetiştirilmesine katkı sağlayarak çağdaş toplamların inşasında önemli bir araçtır. Özellikle çocukların ve gençlerin bedensel ve ruhsal yönden sağlıklı, sosyal açıdan gelişmiş bireyler olarak yetiştirmelerine katkı sunarken; aynı zamanda yapıcı, yaratıcı, üretken, centilmen, hoşgörölü, ahlaklı, öz güven sahibi ve sağlıklı beşerî ilişkiler kurabilen bireyler olmalarını da desteklemektedir (Yetim, 2005).

Okul sporları; farklı spor dallarında, okullarını temsil eden öğrencilerin kendi yaş gruplarında mücadelesini, paylaşmayı, fair play, başarmak vb. kavramları yaşayarak öğrenmelerine yardımcı olan, sadece öğrenci kimliğiyle katılımın sağlandığı organizasyonlar olarak açıklanabilir (Aydemir, 2014).

Spor aktiviteleri, bireyin yetenekleri doğrultusunda sürekli çalışmayı, ustalaşmayı, estetik görünüm kazanmayı ve yarışmalara katılmayı gerektiren bir süreçtir. Bu yönüyle, öğrencinin karakter gelişimine ve çevresine uyumuna olumlu katkı sağladığı araştırmalarla ortaya konmuştur (Şen, 1994).

Okullar arası yarışmalar, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygun olarak beceri ve yeteneklerini geliştirmelerine olanak tanırken, aynı zamanda planlı ve disiplinli çalışma alışkanlıkları edinmelerine de katkı sağlar (Akgül vd., 2012). Öğrencilerin beden eğitimi derslerine gösterdiği yoğun ilgi dikkat çekicidir. Bu ilgi, çocukların farkında olmadan sağlıklı bir gençlik dönemi, üretken bir orta yaş dönemi ve bağımsız bir yaşlılık süreci geçirme olasılığını artırmaktadır (Keten, 1993). Okullarda yürütülen beden eğitimi ve spor dersleri, yalnızca sağlıklı bireylerin yetişmesine katkı sağlamakla kalmaz; aynı zamanda spor kulüplerine altyapı desteği sunar, sporun tabana yayılmasına katkıda bulunur ve ülke sporunun üst düzeyde temsil edilmesine zemin hazırlar (Akgül vd., 2012). Okul sporları, beden eğitimi dersinin tüm akademik hedeflerini yerine getirmenin yanı sıra, sporun rekabet boyutunu ve bu süreçte bağlı eğitsel kazanımları da içinde barındırmaktadır. Bu doğrultuda, okul spor faaliyetlerine katılan öğrencilerin; ders başarısı, okula devam, okul terkinin önlenmesi ve disiplin sorunlarının azalması gibi alanlarda katılım sağlamayan öğrencilere kıyasla daha olumlu sonuçlar gösterdiği anlaşılmaktadır (NFHS, 2002).

Ülkemizde anaokulundan lise kademesine kadar eğitim gören milyonlarca çocuk ve gencin; beden eğitimi, spor, halk oyunları ve izcilik gibi etkinlikler yoluyla eğitilmesi, çağdaş eğitim vizyonunun temel ve vazgeçilmez unsurlarından biri haline gelmelidir (MEB, 1993). Farklı eğitim kademelerinde öğrenim gören öğrencilerin önemli bir kısmının yer aldığı spor etkinlikleri, beden eğitimi dersinin doğal bir devamı ve tamamlayıcısı niteliğindedir. Bu etkinlikler, aynı zamanda temel eğitimin genel hedeflerinin gerçekleştirilmesinde de büyük rol oynamaktadır.

Türk sporunun altyapısını oluşturan okul sporlarının zenginleştirilerek geliştirilmesi, özellikle gençler klasmanında yaygınlaştırılması ve

sürdürülebilirliğinin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Bu amaçla, eğitim kurumlarında hem sınıflar arası hem de okullar arası spor müsabakalarının eğitim sisteminin hedefleri doğrultusunda daha verimli, etkili ve yaygın hale getirilmesi, öğrenci katılımının artırılması açısından kritik öneme sahiptir (Sezen, 2019).

2.2.1. Okul Sporlarının Amacı ve Önemi

Eğitimin temel amaçları kapsamında ifade edildiği doğrultuda; Beden Eğitimi ve Spor Dersi ile de, toplumun ihtiyaç duyduğu nitelikli bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır. Zira beden eğitimi ve spor; bireylerin fiziksel, ruhsal, zihinsel, sosyal ve duygusal yönden sağlıklı olmalarını sağlamakta ve buna yönelik uygulamaları ve etkinlikleri içermektedir. Bu doğrultuda beden eğitimi ve spora gereken önemin verilmesi ve beden eğitimi ve spor kapsamındaki etkinliklerin sistemli olarak yapılması ile bireylerin fiziksel uygunluklarının ve ruhsal, zihinsel, sosyal ve duygusal nitelikli sağlık düzeylerinin geliştirilmesi olanaklı olabilmektedir (Heper vd, 2012). Özellikle ilköğretim çağındaki çocukların vücut gelişimlerinin yoğun olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu dönemle birlikte bireylerin yaşamlarında hareketliliğe ve fiziksel aktivitelere çok daha fazla yer verilmesi gerekliliği gündeme gelmektedir (Hergüner, 1991). Konu ile ilgili araştırmalar doğrultusunda da; fiziksel olarak aktif olmaları sağlanan öğrencilerin hem akademik motivasyon hem de akademik başarı düzeylerinin çok daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır (İmamoğlu, 2011).

Beden eğitimi öğretmenleri sporcu öğrencileri ile isteğe bağlı olarak bireysel veya takımla okul spor organizasyonlarına katılmaktadır. Düzenlenen okul sporları etkinliklerinin öğrencilere ve öğrencilerin yaşadığı topluma büyük katkıları vardır. Okul sporları sınırları, kültürleri ve dinleri aşan, barışı ve hoşgörüyü geliştiren bir faaliyetler bütünü olmakla birlikte faaliyete katılan her öğrenci için; “kişilerarası iletişim becerileri, benlik saygısı, akademik başarı, akademik motivasyon ile okula bağlılığı” arttırdığı gibi aynı zamanda sosyal

dışlanmayı önlemek için etkili bir yoldur. Sporcu öğrencinin, sosyal ilişkilerini düzenlemesinde, oyunun kurallarına uymayı esas alarak bu esaslar içinde fair play'e uygun hareket etmeyi öğrenmesini sağlamaktadır. Görüldüğü üzere okul sporları yaygın olarak bireylere çok boyutlu kazanımlar ve değerler kazandırmak için önemli bir unsur haline gelmiştir (Temel ve Ayan, 2015).

Çocukluk ve ergenlik döneminde yapılan fiziksel aktiviteler, bireylerin sosyal ve duygusal yeteneklerinin gelişmesini desteklemektedir. Buna yönelik olarak da dünya genelinde Beden Eğitimi ve Spor Dersi kapsamında uygulanan eğitim programlarının temelinde; fiziksel uygunluk düzeyleri yüksek ve fiziksel yetenekleri gelişmiş ve bu doğrultuda sağlıklı yaşam tarzını yaşam boyu devam ettirebilen bireyler yetiştirilmesi amacının yer aldığı görülmektedir (Aras, 2013).

Söz konusu edilen bu belirlemeler doğrultusunda, ABD menşeli bir kurum olan “Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Birliği (The National Association of Sport and Physical EducationNASPE)” tarafından da beden eğitimi ve sporun önemine yönelik belirlemeler aşağıda verilen kapsamda ifade edilmektedir (Heper, 2012):

- Beden eğitimi ve spor, bireylerin fiziksel etkinlikleri gerçekleştirebilmeleri için ihtiyaç duydukları becerileri edinmelerini sağlamaktadır.
- Beden eğitimi ve spor, bireylerin fiziksel uygunluk düzeylerinin farkında olmalarını sağlamaktadır.
- Beden eğitimi ve spor, fiziksel hareketlerin gerçekleştirilebilmesine yönelik ustalık gerektiren becerileri edinmelerini sağlamaktadır.
- Beden eğitimi ve spor; bireylerin hareket, dans ve oyun becerilerini kazanmalarını sağlamanın yanında, sportif etkinlikleri gerçekleştirebilmeye yönelik becerileri edinmelerini sağlamaktadır.
- Beden eğitimi ve spor; bireylerin düzenli fiziksel aktivitenin önemini kavramalarını sağlamak doğrultusunda, fiziksel ve ruhsal sağlık düzeylerini geliştirmelerinin önemini kavramalarını sağlamaktadır.

- Beden eğitimi ve spor; bireylerin sağlıklı olmanın önemini kavramalarını sağlamak doğrultusunda, sağlıklı tüketime önem veren ve zararlı alışkanlıklardan uzak duran bireyler olmalarını sağlamaktadır.
- Beden eğitimi ve spor, bireylerin dinlenme becerisine sahip olmalarını sağlamaktadır.
- Beden eğitimi ve spor; bireylerin başarıma duygusunu tatmalarını sağlamak doğrultusunda, özgüvenlerinin artırılmasına katkıda bulunmaktadır. Beden eğitimi ve spor; bireylerin sportif etkinliklere yönelik kurallara riayet etmenin önemini kavramalarını sağlamak doğrultusunda, kuralların sosyal yaşamdaki önemini de değerlendirebilmelerine katkıda bulunmaktadır.
- Beden eğitimi ve spor, bireylerin estetik niteliklerle ilgili değerlendirmede bulunma becerilerinin geliştirilmesini sağlamaktadır.
- Beden eğitimi ve spor; bireylerin sosyal yönden desteklenmelerini sağlamak doğrultusunda, kişilik gelişimlerine katkıda bulunmaktadır.

2.2.2.Okul Sporlarının Faydaları

Okul sporları organizasyonları gibi, farklı yaş gruplarından binlerce öğrencinin katıldığı geniş kapsamlı spor etkinliklerinin eksiksiz ve sorunsuz biçimde yürütülmesi; önemli bir sorumluluk, yoğun bir çaba ve aynı zamanda yüksek bütçeli fiziki ve beşerî kaynakların sağlanmasını gerektirmektedir. Türkiye nüfusunun yaklaşık beşte birini oluşturan ilk ve ortaöğretim düzeyindeki milyonlarca çocuk ve gençten oluşan bu geniş kitleye sunulan okul sporları organizasyonları, aslında topluma yönelik bir spor hizmeti niteliğindedir. Bu tür organizasyonların başarısı ve kalitesi, öğrencilerin, öğretmenlerin ve dolayısıyla temsil ettikleri okulların memnuniyetinin sağlanması ile doğrudan ilişkilidir. Ancak bir spor organizasyonu yalnızca sahadaki müsabakaların başlatılıp oynatılmasından ibaret değildir; bunun ötesinde, çok daha karmaşık ve çok boyutlu bir yapıya sahiptir (Aslan ve Sağın, 2021).

Yerel düzeydeki küçük ölçekli spor organizasyonlarından uluslararası nitelikteki üst düzey etkinliklere kadar tüm spor organizasyonlarının başarısını, kalitesini ve sürdürülebilirliğini etkileyen çok sayıda unsur bulunmaktadır. Bu unsurlar; organizasyonun gerçekleştirileceği tesislerden soyunma odalarına, organizasyon takviminden ödül törenine, hakemlerin ve organizasyon görevlilerinin yeterliliklerinden ulaşım ve konaklamaya, ayrıca sağlık ve güvenlik hizmetlerinden müsabaka programının planlamasına kadar oldukça geniş bir yelpazede değerlendirilebilir (Aslan, 2020; Şahin, vd. 2025; Temel ve Akyol, 2016).

2.2.3. Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü Okul Sporları

Okul sporlarına ilişkin yetki, Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesindeki Okul Sporları birimine verilmiştir. Bu kapsamda, Türkiye'nin 81 ilinde yürütülen okul spor faaliyetleri; Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Okul Sporları Daire Başkanlığı ile Gençlik ve Spor İl Müdürlükleri tarafından planlanmakta ve uygulanmaktadır. İlkokul, ortaokul ve lise düzeyinde öğrenim gören sporcu öğrencilerin katılımıyla birçok farklı branşta yerel yarışmalar ile bu yarışmaların devamı niteliğindeki grup, yarı final ve Türkiye Birinciliği yarışmaları düzenlenmektedir. Ayrıca bu birim, uluslararası okul sporları (ISF) yarışmalarına ilişkin gerekli koordinasyonu sağlamakla da yükümlüdür (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2024).

2.2.4.Okul Spor Branşları

Okul sporları; farklı spor dallarında yalnızca öğrenci kimliğiyle katılımın sağlandığı, öğrencilerin kendi yaş gruplarında okullarını temsil ederek mücadele ettikleri, paylaşma, fair play, başarıma gibi değerleri yaşayarak öğrendikleri organizasyonlar olarak tanımlanabilir (Aydemir, 2014).

Gençlik ve Spor Bakanlığı tarafından düzenlenen okul sporları organizasyonları, 2023 ve 2024 yılları kapsamında 86 farklı spor branşını içermektedir. Bu branşlar arasında atletizm, hentbol, basketbol, futbol, futsal, voleybol, masa tenisi, yüzme, jimnastik, özel sporcular, işitme engelliler, görme engelliler, badminton, dart, karate, judo, oryantiring, paletli yüzme, ragbi, beyzbol, softbol, güreş, bocce, spor tırmanışı, halk oyunları, kayak, eskrim, satranç, kick boks, wushu ve taekwondo gibi pek çok spor dalı yer almaktadır (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2024).

2.2.5. Okul Sporları Yönetim ve Organizasyonu

Türkiye Cumhuriyeti Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne bağlı Okul Sporları Daire Başkanlığı ve Gençlik ve Spor İl Müdürlüklerinin bünyesinde bulunan okul sporları birimlerince yürütülen okul sporları organizasyonları ilkökul, ortaokul ve lise kademesinde öğrenim gören tüm sporcu öğrencilerin katılım sağlayabileceği yerel, grup, yarı final ve Türkiye Birinciliği yarışma seviyelerinde ulusal ve uluslararası nitelikteki diğer spor organizasyonları vb. temelde “sağlıklı sporcu öğrenciler yetiştirmek”, “spor yoluyla fırsat eşitliği sağlamak”, “spor branşlarını sporcu öğrencilere tanıtmak ve yaymak” ve “başarılı sporcu öğrenci yetiştirmek” vb. birçok unsuru bünyesinde barındıran organizasyonlar bütünüdür Okul spor faaliyetleri böylesi farklı yaş gruplarının katılım sağladığı bir spor organizasyonu olması sebebiyle tüm yarışma aşamaları ile eksiksiz ve sorunsuz bir şekilde yürütülebilmesi için organizasyonu gerçekleştiren paydaşlara büyük görev ve sorumluluk düşmektedir. Bu organizasyon için büyük ölçüde bütçe ile fiziki ve beşeri kaynakların sağlanması gerekmektedir (Özdağ Karaca, 2024). Bu doğrultuda okul spor faaliyetlerinin düzenlendiği bir organizasyonda katılan tüm okulların, sporcu öğrencilerin, öğretmenlerin ve antrenörlerin memnuniyetini sağlamak önemlidir. Mahalli düzeyde başlayıp uluslararası düzeye kadar uzanan okul spor faaliyetlerinin başarısını, kalitesini ve devamlılığını sağlayan birden çok etken bulunmaktadır. Bu etkenler faaliyeti üstlenen il müdürlüğünün tesisi,

konaklama ve ulaşım imkanları, faaliyetteki ödöl töreni, sağık ve güvenli hizmeti, faaliyette görev yapan hakem, temsilci, görevliye kadar oldukça geniş bir yelpazede değerdendirilebilir. Bir bütün olarak değerdendirebileğemiz tüm bu unsurlar söz konusu faaliyetin tamamını etkileyen ve faaliyeti üstlenecek görevliler için deneyim, kabiliyet ve nitelik gerektirmektedir (Aslan, Sağın 2021).

Okul spor organizasyonları, öğrencilerde yalnızca spor bilincini geliştirmekle kalmayıp; aynı zamanda bu organizasyonlara katılım sürecinde öğrencilerin yardımlaşma, sosyal uyum, kardeşlik, hoşgörü ve centilmenlik gibi evrensel değerdeleri içselleştirmelerini amaçlamaktadır (Okul Sporları Faaliyetleri Yönetmeliğı, 2019). Eğitim ile sporun eş zamanlı yürütölmesini mümkün kılan bu organizasyonlar, öğrencilerin bireysel ilgi ve gelişim düzeylerine uygun olarak fiziksel, sosyal ve bilişsel becerilerini geliştirmelerine olanak tanımaktadır. Aynı zamanda bu süreç, öğrencilere düzenli, planlı ve disiplinli çalışma alışkanlıkları kazandırarak onların akademik ve kişisel yaşamlarına olumlu katkılar sunmaktadır.

Spor aracılığıyla kazanılan bilgi, beceri ve tutumlar; öğrencilerin serbest zamanlarını daha verimli değerdendirmelerini sağlamakta, sosyal çevreyle olumlu etkileşim kurma becerilerini artırmakta ve onları zararlı alışkanlıklardan uzak tutarak sağlıklı yaşam biçimlerine yönlendirmektedir (Akgöl vd., 2012). Bu yönüyle okul spor organizasyonları, yalnızca sportif başarıya değil; aynı zamanda öğrencilerin çok yönlü gelişimine ve toplumsal bütünleşmeye hizmet eden önemli bir eğitim aracıdır.

Türkiye Okul Sporları Federasyonu (TOSF), Millî Eğitim Bakanlığı'na bağılı tüm okullarda sporun gelişimini sağlamak, sporu ölke genelinde yaygınlaştırmak ve ölkemizi yurt dışında temsil edecek ekipleri belirlemek amacıyla 8 Haziran 2005 tarihli ve 162 sayılı Bakanlık Oluru ile kurulmuştur. Federasyon, bu amaç doğrultusunda ilgili spor federasyonları ve Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü Okul Sporları Daire Başkanlığı ile eşgüdömlü çalışmayı sürdürmüştür.

İllerde okul sporları faaliyetlerinin yürütülmesi için, İl Millî Eğitim Müdürlüğü tarafından seçilen bir beden eğitimi öğretmeni, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü'ne teklif edilmekte; gerekli yazışmaların tamamlanmasının ardından söz konusu öğretmen, ilgili ilin okul sporları il temsilcisi olarak görevlendirilmektedir (Türkiye Okul Sporları Federasyonu Ana Statüsü Yönetmeliği, 2014).

Federasyonun görevleri arasında; okul sporlarının ülke genelinde gelişmesini sağlamak amacıyla kısa, orta ve uzun vadeli stratejik planlar ve programlar hazırlamak, bu konularda tavsiyelerde bulunmak ve ilgili spor dallarında, uluslararası okul sporları federasyonları tarafından belirlenen kuralların ve teknik düzenlemelerin, Uluslararası Okul Sporları Federasyonu (ISF) normlarına uygun biçimde uygulanmasını sağlamak yer almaktadır.

Ancak, 9 Haziran 2023 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi doğrultusunda, Türkiye Okul Sporları Federasyonu, Gençlik ve Spor Bakanlığı Spor Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmek üzere herhangi bir ek işleme gerek kalmaksızın kapatılmıştır (Okul Sporları Federasyonu'nun Kapatılması, 2023).

2.3. Başarı ve Akademik Başarı Kavramı

Başarı, kişinin yetenek ve gelişimine bağlı olarak gerçekleştirdiği faaliyetlerin olumlu bir sonucudur (TDK, 2012). Eğitim programlarından beklenen, bireylerin mevcut potansiyellerinin, yeteneklerinin ve diğer zihinsel becerilerinin etkin ve kalıcı olarak geliştirilmesidir. Temel çağdaş eğitimin en büyük amacı bireyin, dolayısıyla toplumun çok yönlü gelişimini sağlayacak çözümler sunmaktır (Demirhan ve Altay, 2001). Çağdaş eğitim uygulamalarına uygun amaçlar arasında onun zihinsel, duygusal, kişisel ve sosyal yönleriyle bir bütün olarak gelişmesini sağlayacak ilkeler sunmak da yer almaktadır. Bireylerin duygusal ve zihinsel gelişimi, fiziksel gelişimlerine de öncülük eder. İnsan doğasının doğal unsurları olan keşif, algılama ve yorumlama ile zihinsel süreçleri harekete geçirerek hareketin gelişimini destekler. Doğal olarak hareket

gelişimi, bireylerin bedenlerini eğiterek kendilerinin farkına varabilecekleri bir sistem oluşturur (Kangalgıl vd., 2006)

İnsan, doğduğu andan itibaren gerçekleştirdiği her davranışla belirli bir amaca yönelir. Emeklemek, gülmek ya da ağlamak gibi temel tepkiler, çocuğun gelişim sürecinde başarıya ulaşma biçimleri olarak değerlendirilebilir; çünkü birey, bu davranışları sergileyerek bir yetkinlik kazanır. Tam da bu noktada öğrenme süreci başlar. Bireyin bebeklik döneminden itibaren gerçekleştirdiği eylemler, öğrenmenin ilk göstergeleri olarak kabul edilir. Bu gelişim süreci, zamanla bireyin kendini başarı odaklı sistemlerin —özellikle sınav temelli eğitim yapılarının— gerekliliklerine hazırlamasıyla devam eder. Eğitim sisteminin temelinde yer alan başarı kavramı, bireyin çevresinden ve özellikle ailesinden aldığı yönlendirmelerle şekillenir ve bireyi başarıya ulaşma hedefi doğrultusunda motive eder (Günay, 2022).

Akademik başarı, okul yaşamı boyunca öğrencilere kazandırılması hedeflenen davranışların kazanılma düzeyini, bir öğrencinin eğitim sürecinde belirli bilgi ve becerileri ne kadar iyi edindiğini ve bu bilgi ve becerileri ne düzeyde sergilediğini ifade eder (Erdoğan, 2006). Başka bir tanımda akademik başarı; bireyin kazanması gereken bilgi ve yeterliliklerin, notlar ve sertifikalar gibi araçlar yardımıyla derecelendirilerek üst düzeye taşınması sürecidir (Günay ve Yılmaz, 2023). Eğitim literatüründe “başarı” ve “akademik başarı” kavramları iç içe geçer, çoğunlukla “başarı” kavramı, akademik başarıyı da kapsayacak biçimde kullanılır. Eğitim araştırmalarında, bu iki kavramın birbirinden ayrılması zorlaşmış ve karmaşık hale gelmiş olsa da iki farklı terimdir (Şevik, 2014). Akademik başarı daha çok; matematik, fen, dil gibi bilişsel alanlardaki davranış değişikliklerini, bilgi ve beceri edinimini içerir, duyuşsal ve psikomotor gelişimi kapsamaz (Güney, 2016). Günümüzde eğitim sistemleri, hem ulusal düzeyde hem de uluslararası düzeyde bireyin sosyal başarısından çok akademik başarısına odaklanmaktadır. Ertürk (1979), eğitim programlarının pek çok unsurla birlikte, özellikle eğitim sonunda elde edilen ürünlere bakılarak değerlendirilebileceğini belirtir. Dünya çapında PISA,

TIMMS gibi sınavlar da ülkelerin başarılarını akademik olarak karşılaştırmaktadır. Türkiye de PISA sınavlarında OECD ülkelerinin gerisinde kalmakta, okuduğunu anlama başta olmak üzere matematik, fen gibi alanlarda gün geçtikçe azalan bir başarı grafiği gözlenmektedir (Sarier, 2021 İnsan, doğumdan itibaren gerçekleştirdiği her davranışla belirli bir amaca yönelir. Emekleme, gülme veya ağlama gibi temel davranışlar, çocuğun gelişim sürecinde ilk başarı deneyimleri olarak değerlendirilebilir; zira birey, bu davranışları gerçekleştirerek çevresiyle etkileşim kurmayı ve ihtiyaçlarını ifade etmeyi öğrenir. Bu noktada öğrenme süreci de başlamış olur. Bebeklik döneminden itibaren bireyin sergilediği eylemler, öğrenmenin ve çevresel uyumun ilk göstergeleri niteliğindedir.

Bu gelişimsel süreç zamanla bireyin, özellikle sınav odaklı eğitim sistemlerinin gerektirdiği performans temelli yapıya uyum sağlamasıyla devam eder. Eğitim sisteminin temelini oluşturan başarı olgusu, bireyin sosyal çevresinden —özellikle aileden— aldığı yönlendirmelerle şekillenir. Söz konusu yönlendirmeler, bireyin akademik başarıya ulaşma motivasyonunu artıran önemli dışsal faktörler arasında yer alır (Günay, 2022).

2.3.1. Akademik Başarıyı Etkileyen Faktörler

Öğrencilerin akademik başarıları, yalnızca bireysel performanslarının bir yansıması olmakla kalmaz; aynı zamanda uygulanan eğitim-öğretim programlarının etkinliği ve bu programları hayata geçiren eğitim kurumlarında görev yapan tüm personelin başarısının bir göstergesi olarak da değerlendirilmektedir (İşler, 2016). Bu bağlamda, eğitim kurumları yalnızca öğretim süreçlerini yürütmekle değil, aynı zamanda öğrenci başarısını etkileyen faktörleri belirlemek ve bu faktörlere yönelik iyileştirmeler gerçekleştirmekle de sorumludur. Dolayısıyla, başarının temel nedenlerinin doğru biçimde analiz edilmesi ve mevcut eksikliklerin giderilmesi, öğrenci başarısını artırmaya yönelik stratejik bir gerekliliktir (Sarpkaya, 2008). Öğrencilerin akademik başarılarını etkileyen birçok farklı faktör bulunmaktadır. Akademik başarının,

bireylerin öğrenme özellikleriyle doğrudan ilişkili olduğu varsayımından hareketle; öğrenmeyi etkileyen unsurların aynı zamanda akademik başarı üzerinde de etkili olduğu söylenebilir. Bu nedenle, akademik başarıyı belirleyen faktörler, eğitim alanında yapılan araştırmaların önemli odak noktalarından birini oluşturmaktadır. Nitekim literatürde gerçekleştirilen çalışmalar, bu faktörlerin çok boyutlu olduğunu ve bireysel, çevresel, ailevi, sosyoekonomik ve kurumsal unsurları kapsadığını ortaya koymuştur (İnan, 2021).

Eğitimde elde edilen başarıyı ifade eden akademik başarı kavramı, öğrencilerin okul sürecindeki akademik edinimlerinin, genellikle yıl sonu ağırlıklı not ortalamalarıyla ifade edilen akademik performans düzeyidir (Soner, 1995). Bir başka ifadeyle akademik başarı, okulda öğretilen derslerde öğrencilere verilen ve öğretmenler tarafından değerlendirilen notlar ile test puanları ya da her ikisinin bir arada kullanılmasıyla belirlenen bilgi ve beceri düzeyinin bir göstergesi olarak tanımlanabilir (Carter ve Good, 1973).

Akademik başarı farklı şekillerde tanımlandığı gibi, bu başarıyı etkileyen faktörler de oldukça çeşitlidir. Koç'un (1981: 36) aktardığına göre Klausmeier ve Ripple, akademik başarıya etki eden unsurları beş temel kategori altında sınıflandırmaktadır:

1. Bilişsel (zihinsel) yetenekler ve ilgili özellikler
2. Psikomotor yetenekler ve ilgili özellikler
3. Duyuşsal özellikler
4. Aile ve sosyoekonomik durum
5. Cinsiyet ve buna bağlı değişkenler

Koç'un (1981) da belirttiği gibi, bu beş temel kategori altında toplanan faktörler bireyler arasında farklılıklar yaratmakta ve bu farklılıklar, bireylerin okullarda gösterdikleri akademik başarı düzeylerinde de çeşitliliğe neden olmaktadır.

2.3.2. Akademik Başarı Ölçütleri

Akademik başarı günümüzde genellikle yazılı notları, test puanları aracılığıyla ölçülür. Temel olarak akademik başarı Genel Not Ortalamasına (GNO) veya Kümülatif Not Ortalamasına (KNO) dayanır. Bu ölçekler, üniversitelerde öğrencilerin akademik performansına veya notlara bir değerlendirme ölçeği atamak için kullanılan not sistemleridir. Akademik başarı ayrıca öğrencilerin akademik dayanıklılığı olarak da adlandırılan devamlılığıyla ilişkili olarak tanımlanmıştır; böylece okul devamlılığı da akademik başarı üzerinde etkin bir değerlendirme ölçütü olarak kullanılmaktadır (Alyahyan ve Düştegör, 2020).

Okullar, bu geniş bakış açısıyla öğrencilerin akademik gelişimi yanında sosyal gelişimlerini de sağlamayı amaçladığı için, eğitim ortamlarının da akademik ve sosyal gelişimi desteklemek üzere gerekli özelliklere sahip olacak şekilde düzenlenmesi gerekir (Sarı, 2006). Öğrencilere temel akademik bilgi ve beceriler kazandırılırken, kazanımlarını günlük yaşamda uygulamalarını kolaylaştıracak takım çalışması, iletişim gibi sosyal becerileri de kazandırmalı ve iletişim ortamları oluşturmalıdır (Kutlu vd., 2010). Gerçek başarı, öğrencilerin okullarda edindiği temel bilgi ve becerileri günlük hayata aktarabilen, öğrendiklerini günlük yaşamda karşılaştığı problemleri çözerken kullanabilen, bireysel ve toplumsal ihtiyaçlara çözüm bulabilen bireyler başarılı olarak kabul edilirler (Ünal, 2001).

2.4. Okul Sporlarının Öğrenciler Üzerindeki Genel Etkileri

Spor yapan bireyler, bu etkinliğe öncelikle zamanlarını, ardından enerjilerini ve belirli bir bütçeyi ayırarak katılım gösterirler. Bu fedakârlıkların sonucunda ise çeşitli beklentiler geliştirmeleri doğaldır. Sporun etkileri çoğu zaman kısa vadede gözlemlenmeye başlansa da, esas ve kalıcı sonuçlar genellikle orta ve uzun vadede ortaya çıkmaktadır. Sporla ilgili ilk akla gelen etkiler genellikle fizyolojik temellidir; ancak sporun psikolojik ve sosyolojik boyutları da önemli katkılar sunmaktadır. Bu nedenle, düzenli olarak spor yapan bireylerde hem

fiziksel görünüm hem de davranışsal düzeyde belirgin değişimler meydana gelmektedir (Yıldız, 2019).

Fiziksel aktivite, yalnızca fizyolojik gelişimi desteklemekle kalmaz; aynı zamanda bireyin psikolojik ve bilişsel gelişimine de katkı sağlayan çok yönlü bir unsurdur. Özellikle çocuklarda düzenli fiziksel aktivite alışkanlığının, bilişsel gelişimi olumlu yönde etkilediği, sosyal etkileşim becerilerini artırdığı ve akademik başarıya katkıda bulunduğu düşünülmektedir (Türkiye Fiziksel Aktivite Rehberi, 2014).

2.4.1. Sporun Psikolojik Etkileri

Günümüzde spor, birçok kişi açısından yaşam standartlarını yükselten, gündelik faaliyetler ve etkinlikler arasında yer alması gereken doğal bir alan olarak görülmektedir. Sportif faaliyetlere katılım, yalnızca fiziksel hareketle sınırlı değildir; aynı zamanda bireylerin sosyal ilişkiler kurma, başkalarıyla etkileşimde bulunma, yalnız kalma kaygılarını azaltma ve toplumsal bir varlık olarak kabul görme arzularıyla da doğrudan ilişkilidir. Bu sosyal ihtiyaçlar, bireylerin fiziksel olarak zinde ve çevik olma istekleri kadar belirleyici bir rol oynamaktadır (Bauman, 1994).

Sportif etkinlikler yalnızca bedensel ya da ruhsal gelişim açısından değil, aynı zamanda kişilerarası iletişim kurma, aidiyet geliştirme, sorumluluk alma ve öz disiplini artırma yönüyle de önemli katkılar sunmaktadır. Bu yönleriyle spor, bireyin hem kişisel hem de sosyal gelişimini destekleyen çok boyutlu bir faaliyettir (Alpman, 2001).

Psikolojik gelişim ile toplumsal gelişim birbirinden bağımsız süreçler değildir; aksine, birbiriyle sürekli etkileşim hâlinindedir. Spor, bireyin yalnızca fiziksel değil, aynı zamanda sosyal ve psikolojik yönlerinin de gelişimine katkı sağlayan çok boyutlu bir etkinliktir. Bireyler spor aracılığıyla sosyal yaşamın normlarını, meslek gruplarını, örf ve adetleri, faydalı ile zararlıyı, iyi ile kötüyü ayırt etmeyi öğrenirken; aynı zamanda karakter ve kişilik gelişimlerine de katkı sağlarlar. Spor, kendi iç dinamiklerine ve kurallarına sadık kalarak bireylerin

yaşam normlarını öğrenmelerine, iç düzenlerini kurmalarına ve toplumsal düzenin bir parçası hâline gelmelerine yardımcı olur (Hazar, 1996).

Spor, tarihsel süreç içerisinde "toplumsal bir okul" işlevi üstlenmiş; bireylerin iç denetim mekanizmalarını, hedefe ulaşma arzularını ve gelişim motivasyonlarını güçlendirmiştir. Bununla birlikte, bireyin içinde barındırdığı saldırganlık, baskılanmış duygular ve dürtüler de spor sayesinde yapılandırılmış ve sağlıklı bir şekilde dışa vurulabilmiştir (Bauman, 1994). Özellikle oyun ve müsabaka ortamları, bu içsel dürtüler için zarar vermeyen, sosyal olarak kabul gören bir boşalma alanı sunmakta; böylece bireyin hem psikolojik dengesini korumasına hem de sosyal uyumunu geliştirmesine olanak tanımaktadır (Kuru, 2000).

Çocuklarda saldırganlık eğilimlerinin ve sosyal uyumsuzlukların azaltılması; yetişkin bireylerde ise günlük yaşamın getirdiği monotonluk, stres, sıkıntı ve yorgunluğun giderilmesi, beden eğitimi ve spor etkinlikleri aracılığıyla büyük ölçüde sağlanabilmektedir. Özellikle çocuklar ve gençler, oyun süresince oyun kurallarına uygun aksiyonlar geliştirmeyi öğrendiklerinde; bu durum, hayatın genelinde geçerli olan yasa, kural ve normları tanımlarına ve içselleştirmelerine katkı sağlar. Böylece birey, toplumsal yaşama daha uyumlu hâlde hazırlanır (Yetim, 2000).

Sporla ilgilenen bireyler; yalnızca fiziksel beceri değil, aynı zamanda öz denetim, disiplin ve sorumluluk bilinci de geliştirir. Bu kişiler, kendilerine, takımlarına ya da temsil ettikleri gruba zarar verecek davranışlardan kaçınır; spor aracılığıyla kazandıkları başarılar, onların karakter ve zihinsel gelişimlerine katkıda bulunur ve sosyal çevrelerinde liderlik özelliklerinin öne çıkmasına zemin hazırlar.

Ancak bu olumlu etkilerin aksine, bazı veli ve okul yönetimi tutumlarının okul sporlarını sınırlayıcı yönde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bu tür etkinliklere katılımını olumsuz etkileyen faktörler arasında öğretmenlerin ilgisiz veya olumsuz tutumları, spor tesislerinin yetersizliği, malzeme eksikliği, sınav stresi ve zaman kısıtlamaları yer almaktadır. Tüm bu engeller, toplumun genel

olarak spor faaliyetlerine ve fiziksel etkinliklere verdiği önemin düzeyiyle doğrudan ilişkilidir (Öcal ve Koçak, 2010; Yıldırım, vd., 2025).

2.4.2. Sporun Fizyolojik Etkileri

Beden eğitimi ve sporun bedensel gelişime yönelik temel hedefi, bireyin organizmasını işlevsel olarak en üst düzeyde etkinleştirmek ve yaşam kalitesini artırmaktır. Bu hedef, yalnızca beden eğitimi ve spor alanına özgü bir durumdur. İnsan yapısında hareket doğuştan gelen bir özelliktir; kas ve iskelet sistemi bu hareketin temel yapı taşlarını oluşturur. Bu yapıların gelişimi ve güçlenmesi ise ancak düzenli fiziksel etkinliklerle mümkün hâle gelir. Dolayısıyla, kemik ve kas sisteminin sağlıklı gelişimi için fiziksel aktivite vazgeçilmezdir (Yazarer, 2001).

Egzersiz yapmak, özellikle kalp-damar hastalıklarının önlenmesinde etkili yöntemlerden biridir. Egzersiz sırasında kaslar ve kalp arasında doğrudan bir etkileşim oluşur; fiziksel hareket, damarların yağlardan temizlenmesine yardımcı olur. Egzersiz yapan bireylerde kardiyovasküler rahatsızlıkların görülme riski azalmakta, mevcut sağlık problemleri ise hafiflemekte veya tamamen ortadan kalkmaktadır. Aynı şekilde, solunum ve boşaltım sistemine ilişkin hastalıkların önlenmesinde de egzersiz önemli bir rol üstlenmektedir (Aracı, 1999).

Bu nedenle sporun fizyolojik etkilerine her zamankinden çok daha fazla ihtiyaç duymaktadır. Sporun insan fizyolojisi üzerindeki en önemli etkileri şu şekilde sayılabilir (Özdenk, 2018);

- Spor, kişilerin anatomik ve fizyolojik açıdan güçlü ve iyi bir durumda olmasını sağlar. Özellikle solunum, sindirim ve boşaltım sistemleri spordan yüksek fayda elde ederler.
- Spor yapan kişiler hastalıklara karşı çok daha dirençlidir. Bu yüzden fizyolojik açıdan spor, koruyucu hekimlik görevi görmekte ve kişilerin hastalanma riskini azaltmaktadır.

- Spor sayesinde organik ve fizyolojik bozuklukların önüne geçilir ve böylelikle yaşlanmanın etkileri geciktirilmiş olur.
- Spor yapan kişiler yaşam enerjileri yüksek ve çok daha geç yorgunluk hissederler. Böylelikle yorgun olmanın getirdiği fizyolojik stres durumuna yakalanmazlar.

Yapılan araştırmalar, düzenli olarak spor yapan kişilerin tüm vücut fonksiyonlarının spor yapmayan kişilere göre daha iyi durumda olduğunu ve bu kişilerin yaşlılarına göre daha düşük bir fizyolojik yaşa sahip olduklarını göstermektedir. Ayrıca spor yapan kişilerde kalp kasları daha güçlü olduğundan dakikadaki ortalama atış sayısı spor yapmayan kişilere göre daha düşük, bu durum da kalp gibi hayati bir organın daha az yorulmasına neden olmaktadır. Yine kilo kontrolü açısından da spor, önemli bir sağlık aracı olma özelliğine sahiptir (Gezer, 2018).

Okullar, çocuklar ve gençlerde fiziksel becerilerin geliştirilmesi ve düzenli fiziksel aktivitenin sağlanması açısından temel sosyal kurumlardan biri olarak kabul edilmektedir (Sallis vd., 1997). Birçok çocuk için okul, hem beden eğitimi ve spor dersleri aracılığıyla hem de okul sonrası etkinliklerde fiziksel olarak aktif olabilecekleri en elverişli ortamı sunar. Okul merkezli beden eğitimi ve spor programları, öğretmenlere güvenli ve destekleyici bir ortamda tüm çocuklara yaşam boyu sürdürülebilecek bilgi, beceri ve tutumları yapılandırılmış biçimde kazandırma fırsatı sunmaktadır (Telama vd., 1997). Gelişen dünyada fiziksel hareketsizliğin, yaşam standartlarını düşürdüğü, sakatlık ve ölüme neden olan en önemli risk faktörlerinden biri olduğu yapılan araştırmalarla ortaya konmuştur. Aynı şekilde, diyabet, yüksek tansiyon, kemik sağlığı sorunları ve obezite başta olmak üzere birçok kronik hastalığın fiziksel hareketsizlikle doğrudan ilişkili olduğu da bilimsel bulgularla desteklenmektedir (Bailey ve Martin, 1994).

Beden eğitimi ve spor yoluyla geliştirilen temel hareket becerileri, neredeyse tüm spor dallarında ve fiziksel aktivitelerde ortak olarak kullanılan becerilerdir.

Bu becerilerde güçlü bir temel geliştirmiş bireylerin yalnızca çocukluk döneminde değil, yaşamları boyunca daha aktif bir yaşam tarzı benimsediklerine dair kanıtlar bulunmaktadır (Okely vd., 2001). Bu bağlamda, fiziksel dürtülerin desteklenmesi ve yönlendirilmesi, çocukluk gelişimi açısından son derece kritik bir öneme sahiptir (Trudeau & Shephard, 2008).

Çocukların öz farkındalık geliştirmeleri ve çevreyle ilgili farkındalık kazanmaları büyük ölçüde motor keşifler yoluyla gerçekleşir. Zihinsel ve motor aktiviteler aracılığıyla aşamalı biçimde beceri kazanımı, literatürde psikomotor gelişim olarak tanımlanmaktadır. Bu nedenle çocukluk döneminde aktif bir yaşam tarzı, yalnızca fiziksel sağlığa değil, aynı zamanda bilişsel ve zihinsel gelişime de olumlu katkılar sunmaktadır (Chaddock vd., 2013).

Motor deneyimler, çocukların didaktik öğrenmeye uyum sağlamaları açısından hayati önem taşımaktadır ve aynı zamanda düşünme süreçlerini de destekleyebilir. Lubans, Morgan, Cliff, Barnett ve Okely (2010) ile Cools, Martelaer, Samaey ve Andries (2009), fiziksel, bilişsel ve sosyal becerilerin gelişiminin desteklenmesi açısından hareketin erken çocukluk döneminde kritik bir rol oynadığını belirtmektedir. Çocukların günlük yaşamda farklı durumlara uyum sağlayarak özerklik kazanmaları, hareketin onların aktif yaşam tarzlarının temel bir unsuru olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrenme güçlüklerinin önlenmesi açısından, erken yaşlarda —özellikle 3 ila 5 yaş arası dönemde— özel ve gerekli motor becerilerin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu dönemde çocuklar, vücutlarını kademeli olarak kontrol etmeyi öğrenmekte ve temel motor becerileri doğal hareketlerle edinmektedir. Dolayısıyla, okul öncesi dönem; büyüme, gelişme ve temel hareket becerilerinin kazanılması açısından kritik bir evredir (Sezen, 2019).

2.4.3. Sporun Sosyal Etkileri

Spor, kişilerin yalnız başlarına gerçekleştirdikleri bir aktivite değildir. Hemen hemen her spor dalında kişiler, diğerk kişi ve gruplar ile etkileşim içerisinde olurlar. Böylelikle spor yapan kişiler kendilerini yeni bir sosyal ortam

içerisinde bulurlar. Yalnızca bu sebepten dahi spor yapmayı tercih eden ve spor yapmaktan vazgeçmeyen kişilerin sayısı oldukça fazladır. Spor yaparak yalnızlıktan arınma, bir topluluğa ait olma, sosyal çevrenin genişlemesi ve sosyallik derecesi yüksek bir birey olabilmek mümkündür (Gezer, 2018). Sporla birlikte kişiler, birlikte hareket edebilme yetisi kazanır ve sosyal sorumluluklara sahip olurlar. Özellikle bireyselliğin ön planda olduğu günümüzün modern dünyasında bu değerlerin kazanılması oldukça önemlidir. Ayrıca kişiler, sporla birlikte artan sorumluluklar nedeniyle iç disiplinlerini güçlendirme imkânına da sahip olurlar. Toplum değerlerinin bilinmesi ve hareket esnasında dikkate alınması gerekliliğinin öğrenilmesi de sporun değerli bir sosyal etkisidir. Bu etki nedeniyle toplumdan uzak ve sosyalleşme sorunu olan kişilere özellikle takım sporları ile diğer sporcularla birlikte yapılan spor dalları önerilmektedir (Şahan, 2007).

Spor ve sportif faaliyetler her ne kadar bireysel etkinlikler gibi görülse de, özünde toplumsal bir olgudur. Yarışma, rekabet ve mücadele gibi kavramlar doğrudan toplumla ilişkili olduğundan, spor da toplumsal yaşamın vazgeçilmez bir parçası hâline gelmiştir. Bireyin sportif faaliyetlere aktif olarak katılımı, benlik gelişimini destekleyen önemli öncüllerden biri olarak değerlendirilmektedir. Benlik, bireyin kendi varlığına, ne olduğu ve ne olmak istediğine dair algısı ile çevresini nasıl değerlendirdiği konusunda bilinç kazanması olarak tanımlanabilir. Birey, benlik algısını genellikle başkalarıyla karşılaştırmalar yaparak oluşturur. Bu karşılaştırmalar sonucunda kendi durumunu yeterli ya da yetersiz olarak değerlendirir. Benlik gelişimi, bireylerin toplum içinde daha aktif bireyler hâline gelmelerini, sorumluluk duygusu kazanmalarını ve yaşanan olayların sonuçlarını kabul etmelerini sağlar. Ayrıca birey, kendi sorumluluklarının bilincine vararak onları kabullenmeyi öğrenir. Bu süreçte birey, tutumlarını, beğenilerini ve değerlendirmelerini davranışları aracılığıyla ifade etme fırsatı bulur (Açak vd., 1997).

2.4.4. Sporun Ekonomik Etkileri

Günümüzde çok geniş kitlelerin aktif olarak spor yaptıkları veya bir kısmı sportif faaliyetleri yakından takip ettikleri görülmektedir. Toplumun bu kadar büyük bir kısmının spor ile ilgilenmesi durumunda, yapılan sporun ülke ekonomisine de büyük katkılar sağladığı söylenebilir. Sporun ekonomik anlamda ülkeye olan faydası özellikle ürünlerin bir kısmı spor yapmak için mecburi ürünler olmakla birlikte diğer bir kısmı ise yapılan sporun kalitesini artırmaktadır. Yine spor tesisleri için gerçekleştirilen yatırımlar da ve değerlendirilen finansman kaynakları da ülke ekonomilerini etkileyebilecek büyüklüktedir. Özellikle Avrupa Şampiyonaları, Olimpiyatlar ve buna benzer büyük oyunlar ülkeler için çok değerlidir. Ülkenin bilinirliğinin artması, reklam ve turizm gelirleri, yeni tesislerin kazandırılması ve var olan tesislerin yenilenmeye tabi tutulması büyük bir nakit akışına neden olmaktadır. Bu sebeple de ülkeler büyük organizasyonlara ev sahipliği yapmak isterler (Yavaş, 2005).

2.5. Okul Sporlarının Öğrencilerin Başarıları Üzerindeki Etkisi

Eğitim, bireyleri bir yandan içinde yaşadıkları topluma uyum sağlayarak rahat ve mutlu bir yaşam sürdürmeye hazırlarken, diğer yandan bilimsel düşünme yeterliliğine sahip bireylerin yetiştirilmesini amaçlayan planlı öğretim faaliyetlerini içermektedir. Eğitim alanındaki yenilikler ve gelişmeler, öğretim programları aracılığıyla öğrencilere aktarılmaktadır (Bıkmaz, 2001). Öğrenme-öğretme sürecinde başarının temel göstergesi, bireyde meydana gelen olumlu davranış değişiklikleridir. Bu nedenle öğretim süreci planlanırken, hangi davranışların değiştirileceği önceden belirlenmekte ve öğretim hedefleri bu doğrultuda oluşturulmaktadır (Ata, 1999). Özellikle öğrencilerin ebeveynleri tarafından önemsenen akademik başarı kavramı ise, bireyin zihinsel yeterliliklerini ve becerilerini eğitim sürecine yansıtabilme düzeyini ifade etmektedir. Bu durum, bireyin başarılı ya da başarısız olarak değerlendirilmesine temel oluşturmaktadır (Yapıcı, 2004).

Akademik başarıyı etkileyen faktörlerden biri olarak fiziksel aktivite ve okul spor faaliyetleri öne çıkmaktadır. Öğrencinin okul yaşamında daha aktif bir birey hâline gelmesini sağlayan okul spor faaliyetleri, müfredat programının dışında, isteğe bağlı olarak gerçekleştirilen sportif etkinlikleri kapsamaktadır (Öcal ve Koçak, 2010). Fiziksel aktivite, egzersiz ve okul temelli spor faaliyetlerinin akademik başarı üzerindeki etkisi, hem araştırmacılar hem de eğitimciler tarafından ilgiyle takip edilen ve önem verilen bir konudur. Son yıllarda akademik başarıya verilen önemin artmasıyla birlikte, özellikle ebeveynlerin sportif faaliyetlere karşı mesafeli bir tutum sergilediği gözlemlenmektedir. Bu tutum, çocukların tüm zamanlarını akademik performansı artırmaya yönelik faaliyetlere ayırmalarına ve dolayısıyla hareketsiz bir yaşam tarzının benimsenmesine neden olabilmektedir. Oysa insan yaşamının her döneminde harekete ihtiyaç duyduğu gerçeği, fiziksel aktivite ile akademik başarı arasındaki ilişkinin bilimsel olarak ele alınmasını zorunlu kılmaktadır. Gerçekleştirilen araştırmalar, okul spor faaliyetlerine katılımın öğrencilerin okula bağlılık ve devamlılık düzeylerini artırdığını; buna bağlı olarak okul devamsızlığının azaldığını ortaya koymaktadır (Holland ve Andre, 1987; Snyder ve Spreitzer, 1990).

Okul spor faaliyetlerine katılım sağlayan öğrencilerin, katılım göstermeyen akranlarına kıyasla sorumluluk alma, dışa dönüklük ve sosyalleşme düzeylerinin daha yüksek olduğu; bununla birlikte akademik başarılarının da anlamlı şekilde daha yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Öcal ve Koçak, 2010). Düzenli sportif faaliyetlerin, çocukların sınıf içi davranışları üzerinde olumlu etkiler yarattığı; sosyal ve bilişsel gelişimi desteklediği, odaklanmayı artırarak akademik başarıya katkı sağladığı ifade edilmektedir (Singh vd., 2012). Özellikle okul temelli fiziksel aktivitelerin, öğrencilerde okula aidiyet duygusunu güçlendirdiği; duygusal, davranışsal ve bilişsel gelişimi destekleyerek akademik başarı üzerinde olumlu etkiler yarattığı düşünülmektedir (Owen vd., 2018). Bu bulguları destekleyen kapsamlı bir incelemede, Howie ve Pate (2012), fiziksel aktivite ile akademik başarı

arasındaki ilişkiyi ele alan 125 çalışmanın yaklaşık %75’inde bu ilişkiyi pozitif yönde bulgulamıştır.

Yüksek şiddetli aerobik fiziksel aktivitenin matematiksel performans üzerindeki etkisinin incelendiği bir çalışmada, 8. sınıf öğrencilerine beden eğitimi dersi kapsamında ısınma, kondisyon ve soğuma bölümlerinden oluşan toplam 24 dakikalık bir fiziksel aktivite programı uygulanmıştır. Bu etkinliğin ardından verilen 10 dakikalık teneffüsten sonra öğrencilere bilişsel becerileri ölçmeye yönelik bir test uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, yüksek şiddetli aerobik fiziksel aktivitenin öğrencilerin matematiksel işlem performansını anlamlı düzeyde artırdığı saptanmıştır. Bu bulgu, söz konusu türdeki fiziksel aktivitelerin öğrencilerin bilişsel işlevleri üzerinde olumlu etkiler yaratabileceğini ortaya koymaktadır (Travlos, 2010).

Benzer şekilde, Fedewa ve Ahn’ın (2011) 59 çalışmayı kapsayan meta-analizinde de çocukların fiziksel aktivite alışkanlıkları ile bilişsel performansları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre özellikle aerobik temelli fiziksel aktiviteler, çocukların bilişsel performanslarını diğer aktivite türlerine kıyasla daha güçlü biçimde desteklemektedir. Fiziksel aktivite ile akademik başarı arasında pozitif ilişkiyi ortaya koyan çok sayıda araştırma bulunmakla birlikte, bu konuda farklı bulgulara ulaşan çalışmalar da mevcuttur. Nitekim Coe ve arkadaşları (2006) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada, düşük ve orta şiddetteki fiziksel aktivitelerin öğrencilerin notları ve genel akademik başarıları üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunmadığı öne sürülmüştür. Bu bulgu, fiziksel aktivitenin akademik performansa etkisinin yalnızca aktivitenin varlığına değil, aynı zamanda şiddetine, süresine ve düzenliliğine bağlı olarak değişebileceğini göstermektedir.

2.6.Öğrencilerin Spor Faaliyetlerine Katılımlarının Güdülenmesi

Eğitim, bireylere istendik yönde davranışlar kazandırmayı amaçlayan sistemli bir süreçtir. Bu amacın gerçekleştirilmesi için ise belirli araçlara ihtiyaç duyulmaktadır; bu noktada okul, eğitimin en temel uygulama aracı olarak devreye

girmektedir. Okul, bireylere eğitim yoluyla toplumsal olarak kabul gören davranışların kazandırılmasında kritik bir rol üstlenmektedir. Toplumlar, eğitim sistemlerini oluştururken yalnızca kendi temel değerlerini gelecek kuşaklara aktarmayı değil; aynı zamanda bireylerin kendilerini gerçekleştirebilmelerini, problemlere çözüm üretebilmelerini, üretken bireyler hâline gelmelerini ve modern dünyanın gerektirdiği yeniliklere uyum sağlayabilmelerini hedeflemektedir. Bu hedeflerin gerçekleşebilmesi için, eğitim sistemlerinin ve okulların bu amaçlara hizmet edecek şekilde yapılandırılması gerekmektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin okullarını sevmeleri, kendilerini okul ortamında mutlu ve güvende hissetmeleri büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin okul hayatına yönelik olumlu tutumları; okula bağlılık düzeylerini, akademik başarılarını ve okula devam oranlarını olumlu yönde etkilemektedir. Öte yandan, okula yönelik olumlu tutumların azalması, özellikle devamsızlık olmak üzere eğitim sürecinde istendik olmayan davranışların ortaya çıkma riskini artırmaktadır (Kalaycı ve Özdemir, 2013).

Spor ve sportif aktiviteler, sağlıklı bireylerin yetişmesine katkı sağlayarak, bu bireylerin sosyalleşmesi yoluyla modern toplumların oluşumunda önemli bir araç işlevi görmektedir. Özellikle çocuklar ve gençler açısından spor; bedensel zindelik, ruhsal doyum ve sosyal gelişim açısından çok yönlü faydalar sunar. Bunun yanı sıra spor, bireylerin üretken, yaratıcı, yapıcı, karakterli, kibar, ahlaklı, sağduyulu, hoşgörülü ve kendine güvenen kişiler olarak yetişmelerine olanak tanır. Ayrıca, bireyin ikili ilişkilerinde başarılı, davranışlarında tutarlı ve toplum tarafından örnek alınabilecek bir kişi hâline gelmesinde de önemli rol oynar (Yetim, 2000). Çocukların ve gençlerin spora yönelmelerini motive eden çok sayıda etken bulunmaktadır. Bu etkenler arasında en belirgin olanlardan biri, psikolojik bir unsur olan güdülenmedir (Şirin vd., 2008). Güdülenme, bireyin çaba gösterme yönü ve yoğunluğu olarak tanımlanmakta; kişinin herhangi bir etkinlikteki başarısını etkileyen, dışarıdan gözlemlenmesi zor olan içsel bir psikolojik güç olarak kabul edilmektedir. Sporcularda güdülenme düzeyinin düşük olması; öğrenme süreçlerini ve sportif performansı olumsuz etkileyebilirken, yüksek güdülenme düzeyi bu alanlardaki başarıyı anlamlı ölçüde artırmaktadır (Yetiş, 2022).

Spor psikolojisi alanında çalışan araştırmacılar, çocukların ve gençlerin spora olan ilgisinin artmasıyla birlikte; eğitmen tutumu, genç sporcuların kişilik özellikleri, rekabet duygusu gibi konuları içeren birçok alt başlıkta araştırmalar gerçekleştirmiştir (Gill vd., 1983). Özellikle 1980'li yıllardan itibaren, düzenli olarak bir spor branşına katılan genç bireylerin bu branşlara yönelmesinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi, spor psikologları açısından önemli bir araştırma alanı hâline gelmiştir.

Bu bağlamda, çocuk ve gençlerin sportif faaliyetlere katılımlarında güdülenme kavramı kritik bir öneme sahiptir. Güdülenme, bireylerin sportif etkinliklere katılmalarını sağlayan başlıca psikolojik faktörlerden biri olarak görülmekte ve bu bağlamda pek çok çalışma, bireyleri spora yönlendiren güdüleyici unsurların tespit edilmesi ve sistematik biçimde sınıflandırılması amacıyla yürütölmüştür (Öztürk, 2020).

Toplumların çağdaşlaşma ve kalkınma süreçlerinde, bireylerin sportif faaliyetlere katılımının önemli bir yer tuttuğu birçok çalışmada vurgulanmaktadır (Balyan vd., 2012). Spor, yalnızca bireysel bir etkinlik olmanın ötesinde, toplumsal bağlamda fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimi destekleyen çok yönlü bir araçtır. Günümüzde bireylerin gelişiminde etkili olan faktörlerin başında grup çalışmaları, karşılıklı dayanışma ve toplum aidiyetinin güçlendirilmesi yer almaktadır. Spor bu unsurların tümünü bir araya getiren ve bireyin topluma aktif katılımını sağlayan en etkili yollardan biri olarak öne çıkmaktadır (Uzun vd., 2017).

Spor, modern toplumlarda yalnızca fiziksel aktiviteye dayalı bir uğraş değil; aynı zamanda kültürel düzeyin, toplumsal refahın ve yaşam kalitesinin de bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Sosyal yaşamın tüm yönlerini etkileyen bir olgu olarak spor, bireyler arası ilişkilerde iletişim, iş birliği ve karşılıklı anlayışın gelişmesine katkı sunmaktadır (İmamoğlu, 1992). Bununla birlikte spor, sadece bireysel düzeyde değil; toplumsal ve uluslararası düzeyde de önemli roller üstlenmektedir. Ulusal düzeyde toplumun birleştirici gücü olarak; birlik, beraberlik ve sosyal bütünleşmeyi sağlarken, uluslararası düzeyde ise ölkeler arası ilişkilerin

geliştirilmesine, kültürel etkileşimin artırılmasına ve barış ortamının güçlendirilmesine hizmet etmektedir (Karaküçük, 1992).

Bu noktada, çocukların ve gençlerin spora yönlendirilmesinde ebeveynlerin ve yerel yönetimlerin katkısı önemli olmakla birlikte, okullar da bu sürecin vazgeçilmez paydaşlarından biridir. Okullar, öğrencilere yalnızca akademik bilgi kazandıran kurumlar değil; aynı zamanda fiziksel aktivite alışkanlığı geliştiren, sağlıklı yaşam biçimlerini destekleyen ve sosyal becerilerin kazandırıldığı ortamlardır. Bu çerçevede, beden eğitimi ve spor derslerinin yanı sıra, ders dışı sportif faaliyetler de öğrencilerin aktif yaşam biçimi geliştirmelerinde kritik bir rol oynamaktadır (Öcal ve Koçak, 2010).

Ders dışı spor etkinlikleri, organize veya organize olmayan, müfredat dışında kalan ancak öğrencilerin gönüllü olarak katıldığı sportif faaliyetleri kapsamaktadır. Bu tür etkinlikler yalnızca öğrencilerin fiziksel gelişimine katkı sağlamakla kalmaz; aynı zamanda sosyal etkileşimi artırır, bireyler arası empati ve saygı gibi sosyal-duygusal becerileri geliştirir, anti-sosyal davranışları önler ve bireyin topluma sağlıklı bir biçimde uyum sağlamasını kolaylaştırır (Morris vd., 2003; Yıldırım ve Yılmaz, 2025). Ayrıca, bu etkinlikler öğrencilerin duygusal iyi oluşlarını destekleyerek yaşam boyu öğrenme alışkanlıklarının gelişimine ve sporun yaşamın bir parçası hâline gelmesine katkıda bulunmaktadır (Gül vd., 2020).

Özellikle çağımızın dijitalleşen ve giderek daha fazla hareketsiz yaşam biçimlerine yönelen genç nesilleri için okul sporları ve ders dışı fiziksel etkinlikler, hem zihinsel hem de bedensel sağlığın korunmasında, stresin yönetilmesinde ve öz disiplini geliştirici bir unsur olarak büyük öneme sahiptir. Sporun bu bütüncül etkileri göz önüne alındığında, eğitim politikalarının okul sporlarını destekleyici yönde yapılandırılması, sporun çocukluk çağından itibaren yaşamın doğal bir parçası hâline getirilmesi ve tüm paydaşların (aile, okul, yerel yönetim) bu sürece aktif şekilde katılması, çağdaş ve sağlıklı toplumlar inşa etme yolunda stratejik bir gereklilik olarak görülmektedir.

Ülkemizde çocuklar ile aileler arasında en sık yaşanan tartışma konularından biri, ders dışı faaliyetlere katılım meselesidir. Aile, bireyin çocukluk ve ilk gençlik

dönemlerini geçirdiği temel sosyal ortam olması nedeniyle, yalnızca bireysel gelişim açısından değil; aynı zamanda toplumun sürekliliği, istikrarı ve kuşaklar arası aktarım açısından da kritik bir öneme sahiptir (İlhan, 2022). Bu nedenle aile, biçim ve işlevleri farklılık gösterse de tüm toplumlarda varlığını sürdüren evrensel bir kurumdur (Giddens ve Sutton, 2016). Günümüzde aile, çocukların sosyalleşme sürecinde eğitim kurumları ve serbest zaman faaliyetleri gibi diğer toplumsal kurumlarla bu işlevi paylaşırsa da, çocukların toplumsal hayata ilk adımlarını attıkları yer olarak hâlâ en belirleyici etkene sahiptir. Ailenin yapısı, sosyoekonomik statüsü ve sahip olduğu kültürel sermaye, çocukların dahil oldukları tüm kültürel pratikleri —dolayısıyla sporu da— doğrudan etkilemektedir (Wheeler, 2011). Bu çerçevede, bazı ebeveynler çocuklarının spor ya da sanat gibi ders dışı etkinliklere zaman ayırmalarının, onları akademik hedeflerinden ve sınav başarısından uzaklaştırabileceğini düşünmektedir. Bu düşünce tarzı, birçok öğrencinin çocukluk ve gençlik döneminin önemli bir bölümünü test kitapları başında geçirmesine; bunun karşılığında ise spora ve sanata dair potansiyel gelişim fırsatlarını kaçırmasına neden olmaktadır (Kozan ve İlhan, 2024).

Beden eğitimi ve sporun tüm akademik amaçlarını içeren okul sporları, sporun rekabetçi yönü ile eğitimsel boyutunu eş zamanlı olarak barındıran önemli faaliyetlerdir. Bu tür etkinlikler, öğrencilerde takım ruhunun ve sportmenliğin gelişmesini sağlarken, öz güven ve öz düzenleme becerilerinin artmasına da katkıda bulunmaktadır. Nitekim yapılan araştırmalar, okul sporlarına katılan öğrencilerin; katılım göstermeyen akranlarına kıyasla akademik başarılarının daha yüksek olduğunu, okula devam alışkanlıklarının geliştiğini, okul terk oranlarının azaldığını ve disiplin sorunlarının daha düşük düzeyde gerçekleştiğini ortaya koymaktadır (NFHS, 2002).

Beden eğitimi ve spor etkinlikleri, çocuk ve gençlerin iç dünyalarında barındırdıkları saldırganlık ve geçimsizlik eğilimlerinin törpülenmesini sağlarken; yetişkinlerde ise günlük yaşamın getirdiği stres, yorgunluk ve monotonluğun neden olduğu gerginliği azaltmaktadır. Özellikle çocukların oyun sırasında kurallara uygun davranmayı öğrenmeleri, onları toplumsal yaşamın kurallarına daha kolay

adapte olmaya hazırlamakta; böylece daha uyumlu bireyler olarak topluma katılmalarına zemin hazırlamaktadır. Spor yapan bireyler; yalnızca fiziksel anlamda değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal olarak da gelişim göstermektedir. Bu bireyler, kendilerine, takımlarına, taraftarlarına ve temsil ettikleri gruplara zarar verebilecek davranışlardan kaçınma eğilimindedir. Öz denetim yoluyla disiplin kazanmakta, sportif başarıları sayesinde çevrelerinde saygı görmek ve zamanla bu kazanımlar bireyin liderlik özelliklerinin gelişimine katkı sağlamaktadır (Yetim, 2000).

Tüm bu olumlu etkilerine rağmen, okul sporlarına yönelik çeşitli kısıtlamalar, öğrencilerin bu tür etkinliklere katılım oranlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmen yetersizliği, tesis ve malzeme eksikliği, sınav stresi ve zaman yetersizliği gibi faktörler, okul sporlarının yaygınlaşmasının önündeki başlıca engeller arasında yer almaktadır. Bu engellerin varlığı, toplumun fiziksel aktivitelere ve okul sporlarına atfettiği değerle doğrudan ilişkilidir (Öcal ve Koçak, 2010).

Beden eğitimi ve spor öğretmenleri ile okul yöneticileri, ülke sporunun kalkınmasında ve spor kültürünün topluma yaygınlaştırılmasında kritik roller üstlenmektedir. Aynı zamanda, beden eğitimi ve spor aracılığıyla öğrencilerin akademik başarılarının artırılmasına katkıda bulunmaları bakımından da önemli bir işlev görmektedirler. Ancak bu aktörlerin taşıdığı stratejik önemin, eğitim ve spor politikalarında yeterince fark edildiği söylenemez.

Türk spor sisteminin temelini oluşturan okul sporları, ne yazık ki kamusal ve özel sektör desteğinin yetersizliği nedeniyle istenilen düzeyde gelişememiştir. Bugün bazı bireysel sporcuların kişisel başarılarıyla övünen çevreler, eğer okul sporlarına daha fazla önem ve yatırım göstermiş olsalardı, Türk sporunun uluslararası alanda çok daha büyük başarılar elde etmesi mümkün olabilirdi (Çolakoglu, 2004).

3.YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın türü, modeli, deseni, araştırma grubu, veri toplama araçları, veri toplama süreci, veri analizi, geçerlik ve güvenirlik başlıklarına ayrıntılı olarak yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nicel bir araştırma olup, Kilis ilinde yaşayan ortaokul (7 ve 8. sınıf) öğrencilerinin spora katılımlarının akademik başarıya olan etkisini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırmada, tarama modellerinden biri olan betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama, geniş gruplar üzerinde yürütülen; bireylerin belirli bir olgu veya durumla ilgili görüşlerinin, tutumlarının ve davranışlarının ortaya konulmasına olanak sağlayan bir araştırma modelidir. Temel amaç, mevcut durumu derinlemesine inceleyerek olguları ve olayları betimlemektir. Bu yaklaşım, geniş bir örneklemden ayrıntılı bilgi toplamak amacıyla genellikle anket formlarından yararlanır (Karakaya, 2014: 59). Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, literatür taraması ve uzman görüşleri doğrultusunda araştırmacı tarafından geliştirilmiş anket formudur. Anket, öğrencilerin spor faaliyetlerine katılım düzeylerini ve bu katılımın akademik başarı üzerindeki etkisini ölçmeye yönelik sorular içermektedir. Tarama modelleri, hem tekil hem de ilişkisel düzeyde incelemeler yapılmasına imkân tanırken; bu tür araştırmalarda genellikle, tüm evreni yansıtacak şekilde seçilen temsili örneklemeler kullanılmaktadır (Karasar, 2012: 79).

3.2.Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Kilis ilinde ortaokul düzeyinde (7 ve 8. sınıflarda) öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise, Milli Eğitim Bakanlığı'ndan gerekli izinlerin alındığı okullarda öğrenim gören ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 103 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklem

seçimi sürecinde, basit seçkisiz örnekleme tekniği kullanılmıştır. Bu örnekleme yönteminde, evrendeki her bireyin örnekleme seçilme olasılığı eşit olup, bireyler bağımsız olarak seçilmektedir. Bu yöntem, evreni temsil etme kapasitesi yüksek ve geçerli genellemelere olanak tanıyan örneklem gruplarının oluşturulmasında sıkça tercih edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2020: 88). Katılımcılara ilişkin bilgiler tablo 1 gösterilmektedir.

Tablo 3.1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Değişken	Kategori	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yaş	12 yaş	11	10,7
	13 yaş	34	33,0
	14 yaş	38	36,9
	15 yaş	18	17,5
	16 yaş	2	1,9
Cinsiyet	Kız	53	51,5
	Erkek	50	48,5
Sınıf	7. Sınıf	30	29,1
	8. Sınıf	73	70,9
Sporla İlgili Olma Durumu	Evet	69	67,0
	Hayır	34	33,0
Spor Branşı	Sporla ilgilenmeyen	34	33,0
	Masa Tenisi	3	2,9
	Futbol	29	28,2
	Voleybol	26	25,2
	Diğer	11	10,7
Sporla İlgilenme Süresi	Sporla ilgilenmeyen	34	33,0
	1 yıl	20	19,4
	2 yıl	24	23,3
	3 yıl	25	24,3
Toplam Katılımcı Sayısı		103	100,0

Yukardaki tablo incelendiğinde araştırmaya toplam 103 öğrencinin katılım sağladığı görülmektedir.

Katılımcıların %51,5'i kız, %48,5'i erkektir. Sınıf düzeyine göre dağılım incelendiğinde, öğrencilerin %70,9'unun 8. sınıf, %29,1'inin ise 7. sınıf düzeyinde olduğu görülmektedir.

Yaş değişkeni incelendiğinde, katılımcıların %36,9'unun 14 yaşında, %33'ünün 13 yaşında, %17,5'inin 15 yaşında, %10,7'sinin 12 yaşında ve %1,9'unun 16 yaşında olduğu belirlenmiştir.

Sporla ilgilenme durumlarına göre öğrencilerin %67'si sporla ilgilediğini, %33'ü ise ilgilenmediğini ifade etmiştir.

Spor branşlarına ilişkin dağılım incelendiğinde, öğrencilerin %28,2'sinin futbol, %25,2'sinin voleybol, %10,7'sinin farklı branşlarla ilgilediği; %2,9'unun masa tenisiyle uğraştığı ve %33'ünün herhangi bir spor dalıyla ilgilenmediği görülmektedir.

Sporla ilgilenme süresi değerlendirildiğinde, katılımcıların %24,3'ünün 3 yıl, %23,3'ünün 2 yıl, %19,4'ünün ise 1 yıldır spor yaptığı; %33'ünün ise herhangi bir sporla ilgilenmediği saptanmıştır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada, okul sporlarının öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkilerini belirlemeye yönelik olarak, araştırmacı tarafından geliştirilen yapılandırılmış bir anket formu kullanılmıştır. Anket, öğrencilerin spor faaliyetlerine katılım durumlarını, bu faaliyetlerin akademik başarıya ve kişisel gelişime olan etkilerine ilişkin algılarını ortaya koymak amacıyla hazırlanmıştır.

Anket formu iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, katılımcıların demografik bilgilerini içermektedir. Bu bölümde yaş, cinsiyet, sınıf düzeyi, sporla ilgilenip ilgilenmeme durumu, ilgilenilen branş ve kaç yıldır sporla ilgilenildiği gibi sorular yer almaktadır. Katılımcıların spor geçmişine ilişkin bu bilgiler, akademik başarılarıyla ilişkisel olarak değerlendirilecektir.

İkinci bölüm ise, öğrencilerin okul sporlarına ilişkin tutumlarını ve bu faaliyetlerin akademik başarıya etkisine yönelik düşüncelerini ölçmeye yönelik hazırlanmış 10 maddelik Likert tipi ifadelerle yer verilmiştir. Katılımcılardan her bir ifade için “Evet (Katılıyorum)” veya “Hayır (Katılmıyorum)” şeklinde uygun seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Bu ifadeler, öğrencilerin okul sporlarına ilişkin algılarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir.

Anket formu, araştırmanın amaçları doğrultusunda literatür taraması yapılarak ve uzman görüşlerinden faydalanılarak hazırlanmıştır. Veri toplama aracı, hem içerik hem de görünüş geçerliliği açısından değerlendirildikten sonra uygulamaya konulmuştur.

Anket uygulamaları, araştırmacı tarafından Kilis ilinde Milli Eğitim Bakanlığı’nın onay verdiği ortaokul kurumlarında yüz yüze görüşme yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Anketler, öğrenciler bireysel olarak ziyaret edilerek uygulanmış; böylece anket geri dönüş oranı maksimum düzeyde tutulmaya çalışılmıştır. Ayrıca bu yöntem, internet veya posta yoluyla uygulanan anketlerde sıkça karşılaşılan düşük geri dönüş sorununu ortadan kaldırmak amacıyla tercih edilmiştir. Araştırma sürecinde katılımcılara, çalışmanın amacı, gizlilik ilkeleri ve verilerin yalnızca bilimsel amaçla kullanılacağı açık biçimde ifade edilmiştir. Cevaplayıcıların psikolojik olarak olumlu bir tutum geliştirmesi ve anketi daha içten yanıtlaması için formun tasarımı sade tutulmuş; anket, tek sayfalık ve tek yönlü A4 formatında hazırlanarak görsel yoğunluk azaltılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada veri toplama sürecine başlanmadan önce, gerekli yasal izinler alınarak Kilis İl Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından belirlenen ortaokullarda uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri, 2024-2025 eğitim-öğretim yılının güz döneminde, araştırmacı tarafından yüz yüze anket uygulaması yoluyla toplanmıştır. Veriler, okul yönetimleri ile iş birliği içinde, öğrencilerin ders dışı zamanlarında sınıf ortamında toplanmıştır. Verilerin toplanmasında,

araştırmacı tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan anket formu kullanılmıştır. Katılımcılar, anket formunda yer alan demografik bilgiler ve okul sporlarına ilişkin tutumlarını içeren ifadelere bireysel olarak yanıt vermiştir. Anket uygulamaları sırasında gizlilik esasına dikkat edilmiş, öğrencilerin kişisel bilgileri kesinlikle paylaşılmamış, yalnızca bilimsel amaçla kullanılmıştır.

Toplanan veriler, SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) 25 programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Öncelikle katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin veriler frekans (f) ve yüzde (%) değerleri ile betimsel istatistiksel yöntemler kullanılarak değerlendirilmiştir. Ardından, okul sporlarına katılım ile akademik başarı arasındaki olası farklılıkların istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amaçıyla ki-kare testi (χ^2) uygulanmıştır. Ki-kare testi, kategorik değişkenler arasındaki ilişkileri değerlendirmek için kullanılan bir yöntem olup, gözlenen değerlerle beklenen değerler arasındaki farkların anlamlılığını test etmeyi amaçlamaktadır (Green & Salkind, 2011).

Bu bağlamda, cinsiyet, sınıf düzeyi, sporla ilgilenme süresi ve branş gibi değişkenlerle akademik başarı algısı arasında istatistiksel farklılık olup olmadığı analiz edilmiştir. Anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir. Eksik ya da hatalı doldurulmuş formlar analiz dışında bırakılmış, toplamda 103 geçerli anket üzerinden analiz işlemleri gerçekleştirilmiştir.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Nicel araştırmaların en önemli avantajlarından biri, istatistiksel olarak geçerli ve güvenilir sonuçlar elde etmeye olanak sağlamasıdır (VanderStoep & Johnson, 2009). Bu bağlamda, araştırmalarda kullanılan lme araçlarının geçerlik ve güvenirlik düzeyleri büyük önem arz etmektedir. Geçerlik, bir lme aracının hedeflenen özelliği başka değişkenlerle karıştırmadan, doğru bir biçimde ölçebilme düzeyini ifade eder. Başka bir ifadeyle, geçerlik; lme aracının, amaçlanan değişkeni ne derece başarıyla ölçtüğünü gösterir (Ellez, 2014: 182).

Bu araştırmada kullanılan veri toplama aracı, Kilis ilinde ortaokul düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin okul sporlarına katılım durumlarını ve bu durumun akademik başarıya etkisine ilişkin algılarını belirlemeye yönelik olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yapılandırılmış bir anket formudur. Anketin geliştirilme sürecinde alan yazın taraması yapılmış ve önceki çalışmalarda kullanılan benzer anketlerden yararlanılarak özgün bir form oluşturulmuştur. Böylelikle hem geçerlik hem de güvenirlik düzeyi artırılmaya çalışılmıştır.

Uzman görüşleri doğrultusunda bazı ifadelere yönelik biçimsel ve içeriksel düzenlemeler yapılmış; bu sayede anketin kapsayıcılığı ve temsiliyeti artırılmıştır (Büyüköztürk vd., 2020: 122). Ayrıca anketin görünüş geçerliği de dikkate alınmış, soru biçimleri, yönlendirme metinleri ve genel tasarım unsurları hedef yaş grubuna uygun ve anlaşılır bir şekilde düzenlenmiştir. Görünüş geçerliği, bir ölçme aracının; soru içerikleri, açıklamaları ve genel yapısıyla ölçölmek istenen özelliği dışarıdan bakıldığında da doğru biçimde yansıttığını ifade eder (Büyüköztürk vd., 2020: 114). Bu özellik, yine uzman görüşleri doğrultusunda değerlendirilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır (Balcı, 2011).

Tüm bu düzenlemeler sonucunda, oluşturulan anket formu hem bilimsel temellere dayalı hem de uygulama açısından uygun bir veri toplama aracı hâline getirilmiş ve saha uygulamasına hazır hâle getirilmiştir.

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın veri toplama aracı aracılığıyla toplanan nicel verilerin araştırmanın yöntem bölümünde açıklanan teknikler kullanılarak analize tabi tutulması sonucu elde edilen bulgular yer almaktadır.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Araştırmada katılımcılarının anket soruları ve istatistiksel dağılımları nelerdir?” sorusuna yönelik yapılan betimleyici analizlerin istatistikleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Anket Soruları ve İstatistiksel Dağılımları

Anket Sorusu	N	M (Mean)	SD(Std. Deviation)	Evet Sayısı	Hayır Sayısı
s1	103	1,2718	0,44709	75	28
s2	103	1,3398	0,47596	68	35
s3	103	1,2816	0,45196	74	29
s4	103	1,2816	0,45196	74	29
s5	103	1,2621	0,44195	76	27
s6	103	1,1942	0,39750	83	20
s7	103	1,2427	0,43082	78	25
s8	103	1,2621	0,44195	76	27
s9	103	1,2718	0,44709	75	28
s10	103	1,1456	0,35446	88	15
Yıl_Sonu_Ort	103	65,6479	13,67535	-	-

Yukardaki tabloya göre her bir sorunun yanıtlarının analizi, katılımcıların genel tutumları ve eğilimleri hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Anket soruları, genellikle 1 ile 2 arasında değişen bir skala üzerinden değerlendirilmiştir. Soruların ortalama değerleri, genellikle 1,15 ile 1,34 arasında yer almaktadır. En düşük ortalama değeri, 1,1456 ile s10 sorusuna aitken, en yüksek ortalama 1,3398 ile s2 sorusuna aittir. Bu sonuçlar,

katılımcıların genellikle "evet" yanıtını tercih ettiklerini, ancak bazı sorularda "hayır" yanıtlarının da bulunduğunu göstermektedir.

Özellikle, sorularda en yüksek "evet" yanıtı oranları genellikle %70'in üzerinde olup, katılımcıların belirli konularda güçlü bir onay verdiği görülmektedir. "Hayır" yanıtları ise, her soru için %20 ile %30 arasında değişen oranlarda kalmaktadır. Bu da, katılımcıların çoğunluğunun belirli tutumlar ve görüşlere olumlu yaklaşım gösterdiğini, ancak yine de bazı konularda tereddütlü olduklarını ortaya koymaktadır.

Sorulara ait standart sapmalar, genel olarak 0,35 ile 0,47 arasında değişmektedir. Bu da, katılımcılar arasındaki tutum ve görüş farklılıklarının orta düzeyde olduğunu, yani bazı sorularda daha geniş bir görüş yelpazesi olduğunu, bazılarında ise daha dar bir konsensüs bulunduğunu göstermektedir.

"Yıl Sonu Ort" değişkenine bakıldığında, katılımcıların yılsonu notlarının ortalama olarak 65,65 olduğu, minimum değerin 35,70, maksimum değerin ise 93,37 olduğu görülmektedir. Bu, katılımcıların yılsonu performanslarının oldukça geniş bir aralığa yayıldığını, ancak ortalamada daha düşük ve yüksek uçların da bulunduğunu göstermektedir. Özetlemek gerekirse, anketin genel verileri, katılımcıların çoğunluğunun olumlu yanıtlar verdiği ve belirli konularda tutarlı görüşlere sahip oldukları, ancak bazı konularda daha fazla çeşitlilik ve farklılıklar sergiledikleri bir durumu yansıtmaktadır. Yılsonu notlarına ilişkin veriler de katılımcıların akademik başarılarının geniş bir yelpazeye yayıldığını ve bu çeşitliliğin eğitimsel değerlendirmeler için dikkate alınması gereken bir faktör olduğunu göstermektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan "Araştırmada Öğrencilerin yılsonu akademik başarı ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterir mi ?" sorusuna yönelik yapılan betimleyici analizlerin istatistikleri Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 4.3.Yaş Değişkenine Göre Yıl Sonu Başarı Ortalamalarının Karşılaştırılması (ANOVA ve Post Hoc Test Sonuçları) Anket Soruları ve İstatistiksel Dağılımları Tablo

Yaş	N	M (Ortalama)	SD (Std. Sapma)	F	P	Anlamlı Farklar
12	11	53,87	13,68	3,001	0,022	A (12 yaş)
13	34	64,49	14,54			AB (13 yaş)
14	38	68,26	13,64			B (14,15,16 yaş)
15	18	68,91	7,47			B (14,15,16 yaş)
16	2	71,11	17,54			B (14,15,16 yaş)
Toplam	103	65,65	13,68	3,001	0,022	-

* p <0.05 düzeyinde anlamlı fark

Yukardaki tabloya göre katılımcıların yaş gruplarına göre yılsonu akademik başarı ortalamaları arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Genel olarak analiz sonucunda yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu belirlenmiştir ($F(4,98) = 3,001$, $p = 0,022$).

Post hoc testleri (Bonferroni) doğrultusunda, özellikle 12 yaş grubundaki öğrencilerin başarı ortalamalarının, 14 ve 15 yaş gruplarına kıyasla anlamlı düzeyde daha düşük olduğu saptanmıştır ($p < 0.05$). Bu durum, yaş ilerledikçe öğrencilerin akademik performanslarının arttığını göstermektedir. Diğer yaş grupları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gözlemlenmemiştir. Ayrıca, anlamlı farkların daha kolay yorumlanabilmesi amacıyla yaş grupları harf gruplama yöntemiyle gösterilmiştir. Aynı harfi paylaşan gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmazken, farklı harf taşıyan gruplar arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Örneğin, 12 yaş grubu yalnızca “A” harfiyle temsil edilmekte ve bu grup, “B” grubundaki 14 ve 15 yaş gruplarından

anlamalı düzeyde farklılık göstermektedir. 13 yaş grubu ise hem “A” hem de “B” gruplarına benzer özellikler gösterdiğinden “AB” harfi ile ifade edilmiştir. Sonuçlar, yaşın akademik başarı üzerinde etkili bir faktör olabileceğini ortaya koymakta; özellikle ergenlik öncesi dönemden ergenliğe geçiş sürecinde bilişsel gelişim, öğrenme stratejilerinin çeşitlenmesi ve okul deneyiminin artmasının, başarı ortalamalarına olumlu yansıdığı düşünülmektedir. Bununla ilgili sınıf düzeyine bağlı olarak değişen başarı ortalamaları Tablo-4’te verilmiştir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Araştırmada öğrencilerin yılsonu akademik başarı ortalamalarının sınıf düzeyine (7. sınıf – 8. sınıf) göre farklılaşıyor mu?” sorusuna yönelik yapılan betimleyici analizlerin istatistikleri Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4.4. 7. Sınıf ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Yıl Sonu Başarı Ortalamalarının Karşılaştırılması Bağımsız Örneklem t-Testi Sonuçları

Sınıf	N	M (Ortalama)	SD (Std. Sapma)	t	P
7. Sınıf	30	54,01	12,07	-6,588	0,000
8. Sınıf	73	70,43	11,25		
Toplam	103	65,65	13,68		

P<0.05

Yukardaki tabloda, 7. sınıf (N = 30, M = 54,01, SD = 12,07) ve 8. sınıf (N = 73, M = 70,43, SD = 11,25) öğrencilerinin yılsonu ortalaması arasındaki farkı incelemek amacıyla yapılan bağımsız iki örneklem t-testi sonuçları yer almaktadır. Elde edilen bulgulara göre, 8. sınıf öğrencilerinin yılsonu ortalaması, 7. sınıf öğrencilerinin ortalamasından anlamlı şekilde yüksektir ($t(101) = -6,588$, $p = 0,000$). Bu sonuç, 8. sınıf öğrencilerinin, 7. sınıf öğrencilerine kıyasla akademik başarı açısından daha yüksek bir performans sergilediklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca, elde edilen p değeri (0,000) 0,05’lik anlamlılık seviyesinin oldukça altında olup, farkın istatistiksel olarak anlamlı

olduğunu desteklemektedir. Anlamlı farklar başlığı altında belirtilen farklar, 8. sınıf öğrencilerinin yılsonu ortalamasının, 7. sınıf öğrencilerine göre anlamlı derecede yüksek olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu bulgu, sınıf seviyesinin akademik başarı üzerinde etkili olabileceğini ve 8. sınıf öğrencilerinin eğitim sürecinde daha fazla bilgi birikimi ve deneyim kazandıkları bir döneme girmiş olduklarını gösterir.

Bağımsız örneklem t-testi sonucunda 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin yılsonu akademik başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($t(101) = -6,588$, $p < 0.001$). 8. sınıf öğrencilerinin başarı ortalaması ($M = 70,43$), 7. sınıf öğrencilerinin ortalamasından ($M = 54,01$) anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Aşağıdaki tablo 5'te ise branş ve yıl sonu ortalamaları ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Araştırmada öğrencilerin farklı spor branşlarına (futbol, voleybol, masa tenisi, diğer branşlar ve sporla ilgilenmeyenler) katılım durumlarına göre yılsonu akademik başarı ortalamalarında anlamlı fark oluyor mu?” sorusuna yönelik yapılan betimleyici analizlerin istatistikleri Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 4.5. Branş Değişkenine Göre Yıl Sonu Başarı Ortalamalarının Karşılaştırılması (ANOVA ve Post Hoc Test Sonuçları)

Branş	N	M (Ortalama)	SD (Std. Sapma)	F	P	Anlamlı Farklar
Sporla ilgilenmeyen	34	58,1147	14,25903	5,195	0,001	A (Sporla ilgilenmeyen)
Masa Tenisi	3	68,6400	2,73501			AB (Masa tenisi- Diğer branşlar)
Futbol	29	68,6286	9,47802			B (Futbol- Voleybol)
Voleybol	26	72,1962	13,70965			B (Futbol- Voleybol)
Diğer	11	64,7800	13,41533			AB (Masa tenisi- Diğer branşlar)
Toplam	103	65,6479	13,67535			

Yukardaki tablo, farklı branşlarla ilgilenen öğrencilerin yılsonu başarı ortalamalarındaki farkları incelemek amacıyla yapılan ANOVA testinin sonuçlarını göstermektedir. Elde edilen F değeri 5,195 ve p değeri 0,001, bu da branşlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu ortaya koymaktadır ($p < 0,05$). Anlamlı farklar, Sporla ilgilenmeyen (A) ve Futbol (B) ile Sporla ilgilenmeyen ve Voleybol branşları (B) arasında tespit edilmiştir.

Branş değişkenine göre öğrencilerin yılsonu akademik başarı ortalamaları arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmıştır. Yapılan analiz sonucunda, branşlara göre başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu belirlenmiştir ($F(4,98) = 5,19, p = 0,000$).

Post hoc testler sonucunda, özellikle sporla ilgilenmeyen öğrencilerin akademik başarı ortalamalarının, futbol ve voleybol branşlarında sporla ilgilenen öğrencilere kıyasla anlamlı düzeyde düşük olduğu tespit edilmiştir. Anlamlı farkların daha net görülebilmesi amacıyla gruplar harfleme yöntemiyle gösterilmiştir. Aynı harfi taşıyan gruplar arasında anlamlı fark bulunmazken, farklı harf taşıyan gruplar arasında anlamlı fark gözlemlenmektedir. Bu bağlamda, “A” harfi ile gösterilen sporla ilgilenmeyen grup, “B” grubundaki futbol ve voleybol branşlarına kıyasla anlamlı şekilde daha düşük başarı ortalamasına sahiptir. “AB” grubundaki masa tenisi ve diğer branşlar, hem A hem de B grubuna yakın değer gösterdiğinden geçiş grubu olarak sınıflandırılmıştır. Bu sonuçlar, sportif etkinliklere katılan öğrencilerin akademik başarılarının daha yüksek olabileceğini ve fiziksel aktivitelerin bilişsel gelişime katkı sağlayabileceğini düşündürmektedir. Bunun akabinde çocukların kaç yıldır sporla ilgilendiğine dair bilgiler aşağıda belirtilmiştir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi olan “Araştırmada öğrencilerin Sporla ilgilenme süresinin (1 yıl, 2 yıl, 3 yıl ve sporla ilgilenmeyenler) öğrencilerin yılsonu akademik başarı ortalamaları üzerindeki etkisi var mı ?” sorusuna yönelik yapılan betimleyici analizlerin istatistikleri Tablo 6’de verilmiştir.

Tablo 4.6. Kaç Yıldır Sporla İlgilenen Değişkenine Göre Yıl Sonu Başarı Ortalamalarının Karşılaştırılması (ANOVA ve Post Hoc Test Sonuçları)

Kaç Yıldır Sporla İlgilenen	N	M (Ortalama)	SD (Std. Sapma)	F	P	Anlamlı Farklar
Sporla ilgilenmeyen	34	58,1147	14,25903	6,291	0,001	A (Spora ilgisi olmayan)
1 yıl	20	69,4130	10,87140			B (1-2-3 Yıldır ilgilenen)
2 yıl	24	67,4142	12,76635			B (1-2-3 Yıldır ilgilenen)
3 yıl	25	71,1852	11,75709			B (1-2-3 Yıldır ilgilenen)
Toplam	103	65,6479	13,67535			

Yukarıdaki tablo, sporla ilgilenme sürelerinin yılsonu başarı ortalamaları üzerindeki etkisini analiz etmek amacıyla yapılan ANOVA testinin sonuçlarını göstermektedir. Analiz sonucunda gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark olduğu belirlenmiştir ($F(3,99) = 6,291$, $p = 0,001$). Post hoc testleri doğrultusunda, özellikle spora ilgisi olmayan öğrencilerin yılsonu başarı ortalamalarının, 1 yıl, 2 yıl ve 3 yıl süresince sporla ilgilenen öğrencilere kıyasla anlamlı düzeyde düşük olduğu tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

Anlamlı farkların daha kolay yorumlanabilmesi için gruplar harflerle kodlanmıştır. Aynı harfi taşıyan gruplar arasında anlamlı fark bulunmazken, farklı harf taşıyan gruplar arasında anlamlı fark olduğu kabul edilmektedir. Bu kapsamda, “A” grubu spora ilgisi olmayan öğrencileri, “B” grubu ise sporla 1, 2 veya 3 yıldır ilgilenen öğrencileri temsil etmektedir. Bulgular, düzenli olarak sporla ilgilenmenin akademik başarı üzerinde olumlu bir etki yaratabileceğini

göstermektedir. Aşağıdaki tablo 7 de ise bağımsız iki örneklem t-Testi sonuçları yer almaktadır.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi olan “Araştırmada öğrencilerin sporla ilgilenen ve ilgilenmeyen öğrencilerin yılsonu akademik başarı ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunuyor mu ?” sorusuna yönelik yapılan betimleyici analizlerin istatistikleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 4.7. Spor İlgi Durumu ile Yıl Sonu Ortalaması Arasındaki Bağımsız İki Örneklem t-Testi Sonuçları

Gruplar	N	M (Ortalama)	SD (Std. Sapma)	t	P
Sporla İlgilenen	69	69,36	11,81	4,238	0,000
Spora İlgi Duymayan	34	58,11	14,26		
Toplam	103	65,65	13,68		

Yukardaki tablo, sporla ilgilenen ve ilgilenmeyen katılımcılar arasında yılsonu ortalaması açısından anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan bağımsız iki örneklem t-testinin sonuçlarını sunmaktadır.

Tablodan elde edilen bulgulara göre, sporla ilgilenen grup (N = 69, M = 69,3599, SD = 11,81089) ve sporla ilgilenmeyen grup (N = 34, M = 58,1147, SD = 14,25903) arasında, yıl sonu ortalaması açısından anlamlı bir fark olduğu görülmektedir. Levene'nin varyans eşitliği testine göre, iki grubun varyanslarının eşit olduğu varsayımı sağlanmakta olup, bu durum t-test araçların eşitliği için sonuçlarında "eşit varyanslar varsayıldı." satırında değerlendirilmiştir. Bu test sonucunda $t(101) = 4,238$, $p = 0,000$ bulunmuş ve bu değer istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0,05$). Özet olarak, sporla ilgilenen

ve ilgilenmeyen gruplar arasında yıl sonu ortalaması açısından anlamlı bir fark olduğu söylenebilir. Sporla ilgilenen grubun yıl sonu ortalaması, ilgilenmeyen gruba göre daha yüksektir. Bu farkın anlamlı olduğu ve sporla ilgilenmenin yıl sonu ortalamasını olumlu yönde etkilediği sonucuna varılabilir. Bu durumu daha iyi çözümleyebilmek için aşağıdaki Tablo-8 bakabiliriz.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi olan “Araştırmada öğrencilerin sportif başarı ortalamaları ile akademik başarı ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki var mı ?” sorusuna yönelik yapılan betimleyici analizlerin istatistikleri Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 4.8. Yıl Sonu Ortalaması ve Sportif Başarı Ortalaması Arasındaki İlişki
Korelasyon Testi sonuçları

Değişkenler	Ort	SD	N	Korelasyon	P
Yıl Sonu Ortalaması	65,6479	13,67535	103	0,097	0,166
Sportif Başarı Ortalaması	7,4466	2,67790	103	0,097	0,166

Bu tablo, araştırmanın katılımcıları arasında Yıl Sonu Ortalaması ile Sportif Başarı Ortalaması arasındaki korelasyon ilişkisinin incelenmesine yönelik bulguları sunmaktadır. Tabloya göre, Yıl Sonu Ortalaması ($M = 65,6479$, $SD = 13,67535$) ve Sportif Başarı Ortalaması ($M = 7,4466$, $SD = 2,67790$) arasında yapılan Pearson korelasyon analizi sonucunda elde edilen korelasyon katsayısı 0,097 olarak bulunmuştur. Bu değer, iki değişken arasında pozitif yönlü çok zayıf bir ilişki olduğunu göstermektedir. Ancak, p değeri 0,166 olup, bu değer istatistiksel anlamlılık eşiği olan 0,05'ten büyük olduğu için, elde edilen korelasyonun anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Dolayısıyla, Yıl Sonu Ortalaması ve Sportif Başarı Ortalaması arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bu sonuç, her iki değişkenin birbirinden bağımsız olarak gelişebileceğini ve birbirlerini etkilemediğini göstermektedir.

5.TARTIŞMA VE SONUÇ

Sporun bireylerin çok yönlü gelişimi üzerindeki olumlu etkileri, çeşitli akademik çalışmalarla ortaya konulmuştur. Genel olarak bakıldığında, okul sporlarına katılan öğrencilerin sosyalleşme, dışa dönüklük, sorumluluk alma, genel davranış gelişimi ve akademik başarı düzeylerinin, bu etkinliklere katılmayan akranlarına kıyasla daha yüksek olduğu ve devamsızlık oranlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir (Öcal & Koçak, 2010). Spor yapan bireylerin, yapmayanlara göre fiziksel, ruhsal ve psikolojik yönden daha avantajlı olduğu, erken yaşlardan itibaren kazanılan spor alışkanlığının sadece bedensel değil, aynı zamanda zihinsel, sosyal ve kültürel gelişimi de desteklediği vurgulanmaktadır (Aksoy, 1999; Tremblay, 2000; Donnelly & Lambourne, 2011). Bu yönüyle spor, bireylerin sadece bedensel faaliyetlere katılmasını değil, aynı zamanda karar verme, problem çözme ve düşünme becerilerini geliştirmesini de sağlamaktadır (Saygılı ve ark., 2015). Ayrıca, çocukların sportif faaliyetlere katılımı sonrasında daha düzenli ders çalıştıkları, okula karşı ilgilerinin ve devam motivasyonlarının arttığı, bu öğrencilerin daha dışa dönük ve açık kişilik özelliklerine sahip oldukları belirlenmiştir (Yalçın & Balcı, 2013; Saygılı ve ark., 2015). Bu bulgular, düzenli spor yapmanın yalnızca fiziksel gelişimle sınırlı kalmayıp, davranışsal ve kişilik özellikleri üzerinde de olumlu etkiler yarattığını göstermektedir.

Bu araştırmada, Kilis ilinde öğrenim gören ortaokul öğrencilerinin okul sporlarına katılım durumlarının akademik başarı üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışma kapsamında 103 öğrenciye uygulanan anket ve başarı verilerinden elde edilen bulgular, SPSS 25 istatistiksel analizi ile yapılmıştır. Ulaşılan sonuçlar, okul sporlarına düzenli katılım sağlayan öğrencilerin, katılım göstermeyen öğrencilere kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek akademik başarıya sahip olduklarını ortaya koymuştur. Özellikle yılsonu not ortalamaları incelendiğinde, sporla düzenli ilgilenen öğrencilerin daha başarılı oldukları görülmüştür. Bu bulgu, fiziksel aktivitenin sadece bedensel gelişimi değil, aynı zamanda bilişsel

süreçleri de desteklediği yönündeki genel kuramsal yaklaşımlarla uyum içindedir (Shephard, 1996). Keleş ve Alpkaya'nın (2016) çalışması da benzer şekilde, sportif aktiviteye katılan ortaokul öğrencilerinin başarı ortalamalarının, katılmayanlara kıyasla anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir. Matematik, Türkçe ve sosyal bilgiler gibi temel derslerde gözlenen bu fark, sporun disiplin, dikkat süresi, zihinsel dayanıklılık ve öz düzenleme gibi bilişsel süreçleri geliştirme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Nitekim Tremblay (2000) ve Donnelly & Lambourne (2011), fiziksel aktivitenin nörofizyolojik mekanizmalar yoluyla öğrenme süreçlerine doğrudan katkı sağladığını ifade etmektedir.

Çalışma bulguları, yaş ve sınıf düzeyi değişkeni açısından da anlamlı farklar göstermektedir. Özellikle 14–15 yaş grubundaki öğrencilerin başarı ortalamalarının daha yüksek olması, yaşın getirdiği bilişsel olgunluk ve öğrenme stratejilerindeki gelişimi yansıtır olabilir. Bu bulgu Titus (1990)'un erken yetişkinlik dönemindeki bireylerin öğrenme stillerinin daha somut öğrenmelere yönelik olduğunu ve soyut öğrenmenin daha fazla olgunluk gerektirdiğini belirten çalışması ile örtüşür niteliktedir. (Akt. Jonassen ve Grabowzki, 1993). Sonuçta yaş değişkeninin bilgiyi işleme süreçleri (somut-soyut düşünme) üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde, 8. sınıf öğrencilerinin akademik başarısının 7. sınıfa göre daha yüksek olması, eğitim yılı ilerledikçe kazanılan öğrenme deneyimi ve sınavlara hazırlık sürecinin yarattığı akademik motivasyonla ilişkilendirilebilir.

Spor branşlarına göre elde edilen bulgular da dikkat çekicidir. Özellikle futbol ve voleybol gibi takım sporlarına katılan öğrencilerin akademik başarılarının, bireysel ya da spora katılmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, Öcal ve Koçak (2010) tarafından belirtilen, sporun sosyal-duygusal gelişime katkılarıyla ilişkilendirilebilir. Takım sporları; iş birliği, aidiyet, liderlik, sorumluluk gibi psikososyal becerileri desteklemekte, bu da öğrencilerin okul ortamındaki tutumlarını ve başarılarını olumlu yönde etkilemektedir. Mücevher, Demirgil ve Erdem'in (2016) üniversite öğrencileri

üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada da sporla meşgul olan bireylerin akademik performanslarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Burada önemli olan unsur, sporun sadece fiziksel gelişimi değil, aynı zamanda bireyin zaman yönetimi, öz disiplin ve hedefe yönelik davranış geliştirme gibi akademik başarıyı destekleyen davranışları da pekiştirmesidir.

Araştırma sonucunda, sportif başarı ile akademik başarı arasında doğrudan anlamlı bir korelasyon saptanmamıştır. Bu durum, bireyin spor alanındaki performansının, doğrudan akademik başarıyı belirlemediğini; ancak spora katılımın dolaylı yollardan (disiplin, motivasyon, dikkat süresi, zaman yönetimi vb.) akademik başarıya olumlu katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Bu bulgu, Akandere ve Özyalvaç (2010) ile Özcanoğlu (1993) ve Sarı (2002) araştırmalarıyla da desteklenmektedir. Yanık'ın (2018) okul sporlarının okula aidiyet düzeyi üzerindeki etkilerini inceleyen çalışması da, mevcut araştırmayla örtüşmektedir. Yanık, okul sporlarına katılımın öğrencilerin okul bağlılıklarını artırdığını ve okula yabancılaşmayı azalttığını belirtmektedir. Bu durum, akademik başarı üzerinde dolaylı ancak önemli bir etki yaratmaktadır.

Araştırmanın sonuçları, okul sporlarına katılan bireylerin akademik başarılarının, sporla ilgilenmeyen öğrencilere göre daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Özellikle, sporla düzenli olarak ilgilenen öğrencilerin yılsonu not ortalamalarının, spora ilgi duymayan öğrencilerden anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, fiziksel aktivitenin öğrencilerin bilişsel gelişimlerine olumlu katkı sağlayabileceğini göstermektedir.

Yaş değişkeni açısından yapılan analizlerde, özellikle 14 ve 15 yaş gruplarındaki öğrencilerin akademik başarı düzeylerinin, 12 yaş grubundaki öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu da yaş ilerledikçe öğrenme deneyiminin artmasıyla birlikte başarı düzeyinde bir artış yaşandığını göstermektedir. Sınıf düzeyine göre yapılan karşılaştırmalarda, 8. sınıf öğrencilerinin başarı ortalamasının 7. sınıf öğrencilerine göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, öğrencilerin yaşla birlikte akademik olgunluklarının ve bilgi birikimlerinin arttığını desteklemektedir.

Spor branşlarına göre yapılan değerlendirmede ise, futbol ve voleybol gibi takım sporlarıyla ilgilenen öğrencilerin akademik başarılarının, sporla ilgilenmeyen öğrencilere kıyasla anlamlı şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, takım sporlarının disiplin, sorumluluk ve zaman yönetimi gibi bireysel gelişim alanlarını destekleyerek akademik başarıya olumlu katkıda bulunabileceğini düşündürmektedir.

Sporla ilgilenme süresi açısından yapılan analizlerde de benzer sonuçlar elde edilmiştir. Spora bir yıl ve daha uzun süredir devam eden öğrencilerin, akademik başarılarının spora hiç katılmayan öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durum, düzenli spor yapmanın akademik başarıyı olumlu yönde etkileyebileceğini göstermektedir. Ancak, yıl sonu ortalaması ile sportif başarı ortalaması arasındaki korelasyon analizinde anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu da, bireylerin sportif alandaki başarılarının, doğrudan akademik başarıyı belirleyici bir faktör olmadığını; ancak spora katılımın genel anlamda akademik başarıyı destekleyebileceğini göstermektedir. Araştırmanın sonuçları, düzenli spor faaliyetlerine katılan öğrencilerin akademik başarı düzeylerinde anlamlı artışlar olduğunu ortaya koymakta; sporun, disiplin, motivasyon, zaman yönetimi ve stresle başa çıkma gibi akademik başarıyı dolaylı yoldan etkileyen faktörleri olumlu yönde şekillendirdiğini göstermektedir.

Sonuç olarak; okul sporlarının öğrencilerin akademik başarıları üzerinde olumlu etkileri olabileceğini desteklemekte ve eğitim politikalarında sporun daha etkin bir şekilde yer almasının önemini vurgulamaktadır. Sporun sadece fiziksel gelişim değil, aynı zamanda akademik gelişim üzerinde de yapıcı etkiler yaratabileceği gerçeği, eğitim kurumları ve yöneticileri için dikkate alınması gereken önemli bir bulgudur.

ÖNERİLER

- ✓ Okullarda spor faaliyetleri artırılmalı, öğrencilere ilgi alanlarına uygun branşlar sunulmalıdır.
- ✓ Spor etkinlikleri okul programlarına entegre edilmelidir.
- ✓ Küçük yaş grubundaki öğrenciler için oyun temelli ve öğrenci merkezli yaklaşımlar benimsenmelidir.
- ✓ Sporun disiplin, öz düzenleme gibi becerilere katkısı dikkate alınarak öğretmenler tarafından bütüncül şekilde değerlendirilmelidir.
- ✓ Spor ve başarı ilişkisi konusunda aileler bilgilendirilmeli, öğretmenler yönlendirici rol üstlenmelidir.
- ✓ Elde edilen sonuçların genellenebilirliği için farklı bölgelerde kapsamlı çalışmalar önerilmektedir.

6.KAYNAKLAR

- Açak, M., Ilgın, A., ve Erhan, S. (1997). *Beden eğitimi öğretmeninin el kitabı* (s. 4). Morpa Kültür Yayınları.
- Akandere, M., ve Özyalvaç, N. T. (2010). Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutumları ile akademik başarı motivasyonlarının incelenmesi (Konya Anadolu Lisesi örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 1–10.
- Akay, H., Karakoç, Ö., ve Karakoç, B. (2021). The effect of balance training on the reaction time in adolescent period of children judoka. *Asian Exercise and Sport Science Journal*, 5(2), 53–65.
- Akgül, S., Göral, M., Demirel, M., ve Üstün, Ü. D. (2012). İlköğretim öğrencilerinin okul içi ve okullar arası sportif etkinliklere katılma nedenlerinin çeşitli değişkenler açısından araştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(32), 13–22.
- Aksoy, C. (1999). *Beden eğitimi ve sporun eğitime etkisi* [Yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi]. İnönü Üniversitesi Kütüphanesi.
- Albay, M., ve Oçalan, M. (2023). Üniversite öğrencilerinde sporun yaşam becerileri etkisinin incelenmesi. *Journal of Global Sport and Education Research*, 6(1), 1–11. <https://doi.org/10.55142/jogser.1233647>
- Alpman, C. (2001). *Eğitimin bütünlüğü içinde beden eğitimi ve çağlar boyu gelişimi*. Can Reklam Evi, Basın Yayın Ofset Matbaacılık.
- Altun, S. A., ve Çakan, M. (2008). Öğrencilerin sınav başarılarına etki eden faktörler: LGS/ÖSS sınavlarındaki başarılı iller örneği. *İlköğretim Online*, 7(1), 2–18.
- Altuntaş, M. (1995). *Ortaöğretim gençliğinin sportif eğilim ve beklentileri* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.[p1]
- Alyahyan, E., ve Düşteğör, D. (2020). Predicting academic success in higher education: Literature review and best practices. *International Journal of*

Educational Technology in Higher Education, 17(3), 1–21.
<https://doi.org/10.1186/s41239-020-0177-7>

- Amman, M. T., İkizler, H. C., ve Karagözoğlu, C. (2000). *Sporda sosyal bilimler*. Alpha Yayınevi.
- Aracı, H. (1999). *Okullarda beden eğitimi*. Bağırhan Yayın Evi.
- Aras, M. (2013). Zaman temelli iş aile çatışması, düşük başarı hissi ve iş tatmini ilişkisi: Doktora yapan araştırma görevlileri üzerinde bir araştırma. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 1(4), 1–14.
- Arslan, B., & Babadoğan, C. (2005). İlköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin öğrenme stillerinin akademik başarı düzeyi, cinsiyet ve yaş ile ilişkisi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 21(14), 35-48.
- Aslan, İ. (2023). *Okul sporlarına katılan çocukların stres düzeyleri ve problem çözme becerilerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Gaziantep Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı.
- Aslan, M. (2020). Sporda organizasyon. In G. Özden ve M. Dindar (Eds.), *Sporun kavramsal temelleri-3 (Multidisipliner bakış)* (pp. xx–xx). Efe Akademi Yayınları.
- Aslan, M., ve Sağın, E. A. (2021). Türkiye’deki okul sporları organizasyonlarının bu organizasyonlara katılan beden eğitimi ve spor öğretmenleri tarafından değerlendirilmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 1, 26–50.
- Ata, E. (1999). *İlköğretim öğrencilerinde bilimsel ve sosyal tutum: Adapazarı örneği* [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aydemir, İ. E. (2014). *Spor Genel Müdürlüğü’nün yürüttüğü okul sporları faaliyetlerinin değerlendirilmesi: Bolu örneği* [Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 370709)
- Bailey, D. A., ve Martin, A. D. (1994). Physical activity and skeletal health in adolescents. *Pediatric Exercise Science*, 6(4), 330–347.

- Balyan, M., Balyan, K. Y., & Kiremitçi, O. (2012). Farklı sportif etkinliklerin ilköğretim 2. kademe öğrencilerinin beden eğitimi dersine yönelik tutum, sosyal beceri ve öz yeterlik düzeylerine etkileri. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(2), 196–201.
- Bauman, S. (1994). *Uygulamalı spor psikolojisi*. Alfa Basın Yayın Dağıtım.
- Bıkmaz, F. H. (2001). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin Fen Bilgisi dersindeki başarılarını etkileyen faktörler* [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Biçer, T. (1994). *Spor yönetimi organizasyonu, ekonomik birim olarak spor işletmeleri ve uygulamadan örnek* [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Chaddock, H. L., Erickson, K. I., Voss, M., Knecht, A., Pontifex, M. B., Castelli, D., & Kramer, A. (2013). The effects of physical activity on functional MRI activation associated with cognitive control in children: A randomized controlled intervention. *Frontiers in Human Neuroscience*, 7, 72.
- Coe, D. P., Pivarnik, J. M., Womack, C. J., Reeves, M. J., ve Malina, R. M. (2006). Effect of physical education and activity levels on academic achievement in children. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 38(8), 1515.
- Çolakoğlu, T. (2004). *Sporun topluma yaygınlaştırılması açısından okul sporları* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. Gazi Üniversitesi.
- Demirhan, G., ve Altay, F. (2001). Lise birinci sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutum ölçeği II. *Spor Bilimleri Dergisi*, 12(2), 9–20. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/151418>
- Donnelly, J. E., ve Lambourne, K. (2011). Classroom-based physical activity, cognition, and academic achievement. *Preventive Medicine*, 52(Suppl), S36–S42. <https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2011.01.021>
- Erdoğan, Y. (2006). Yaratıcılık ile öğretmen davranışları ve akademik başarı arasındaki ilişkiler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(17), 95–106. <https://dergipark.org.tr/en/pub/esosder/issue/6131/82229>
- Ertürk, S. (1979). *Eğitimde “Program” geliştirme* (3. baskı). Yelkenitepe.

- Fedewa, A. L., & Ahn, S. (2011). The effects of physical activity and physical fitness on children's achievement and cognitive outcomes: A meta-analysis. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 82(3), 521–535.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2024). *Okul spor portalı*. <https://spor.gsb.gov.tr/okulsportal/>
- Gezer, H. (2018). *Bireysel ve takım sporları ile uğraşan üniversite öğrencilerinin temel psikolojik ihtiyaçlarının belirlenmesi* [Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Spor Yönetimi Anabilim Dalı.
- Gezgin, M. F., ve Amman, T. (1993). Temel eğitimde yararlılık açısından spor olgusu. In *Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu* (pp. 234–237). Manisa.
- Giddens, A., ve Sutton, P. W. (2016). *Sosyoloji* (M. Şenol, Çev.). Kırmızı Yayınları.
- Gill, D. L., ve Gill, D. L. (2000). Dünyada spor ve egzersiz psikolojisi. *Uluslararası Psikoloji Muhabiri*, 4(3), 33–34.
- Gönendi, B. (2021). *Bir propaganda aracı olarak spor ve milliyetçilik ilişkisi* [Yüksek lisans tezi, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gül, O., Soygüden, A., ve Karagöz, Y. (2020). Okul sporları değerlendirme ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(46), 306–321.
- Günay, K., ve Yılmaz, İ. (2023). Fiziksel aktivite: Sağlıktan akademik başarıya. *Kafkas Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 3(1), 43–55. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kafkassbd/issue/76363/1253675>
- Günay, U. (2022). *Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıklarının akademik başarıya etkisi: Ege bölgesi örneği* [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Güney, S. (2016). *Ortaokul 7. ve 8. sınıf öğrencilerinin beden eğitimi ve spor dersine olan tutumları ile akademik başarılarının karşılaştırılması* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

- Hazar, M. (1996). *Beden eğitimi ve sporda oyunla eğitim*. Tutibay Yayınları.
- Heper, E., Sertkaya, Ö. G. Ö., Koca, C., Ertan, H., Kale, M., & Terekli, S. (2012). *Spor bilimlerine giriş*. Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Hergüner, G. (1991). Çocuğun spora yönelmesinde ailenin rolü ve önemi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Holland, A., ve Andre, T. (1987). Participation in extracurricular activities in secondary school: What is known, what needs to be known? *Review of Educational Research*, 57(4), 437–466.
- Howie, E. K., & Pate, R. R. (2012). Physical activity and academic achievement in children: A historical perspective. *Journal of Sport and Health Science*, 1(3), 160–169.
- İlhan, L. (2022). *Farklı boyutlarıyla öğretmenlik*. Nobel Akademi Yayınları.
- İmamoğlu, A. F. (1992). İkinin yıllara doğru Türk sporu üzerine bazı gözlemler. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 1.
- İmamoğlu, G. (2011). *İlköğretim okulunda gösterimlerin dağılımının statüsü ve gösterimlerin adalet durumları arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- İnan, B. C. (2021). *Beden eğitimi ve spor ders saatlerinin akademik başarıya etkisi: Beden eğitimi ve spor dersine yönelik tutumların aracılık rolü* [Yüksek lisans tezi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi]. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- İşler, G. (2016). *Anadolu liselerinde akademik başarının artırılmasına yönelik yönetici ve öğretmen görüşleri* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kalaycı, H., ve Özdemir, M. (2013). Lise öğrencilerinin okul yaşamının niteliğine ilişkin algılarının okul bağlılıkları üzerine etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(2), 293–315.
- Kangalgil, M., Hünük, D., & Demirhan, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi: Hacettepe Journal of Sport Sciences*, 17(2), 48–57. <https://dergipark.org.tr/en/pub/sbd/issue/16401/171457>

- Karakoç, B., Karakoç, Ö., Aktas, Ö., & Arslan, M. (2021). Investigation of burnout levels of physical education and sports teachers during COVID-19 period. *Journal of Educational Issues*, 7(2), 159–177.
- Karaküçük, S. (1992). Türkiye’de spor yöneticilerinin eğitimi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 357–383.
- Keleş, Ö. F., ve Alpkaya, U. (2016). Ortaokul öğrencilerinin düzenli sportif aktivite ve okul başarı puanlarının karşılaştırılması. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 31–36. <https://doi.org/10.22396/sbd.2017.13>
- Keten, M. (1993). *Türkiye’de spor* (2. baskı). Polat Ofset Yayınevi.
- Kılıç, F., Karakoç, Ö., ve Karakoç, B. (2022). The effects judo trainings on static and dynamic balance test and physical parameters of the adolescence children. *Asian Exercise and Sport Science Journal*, 6(1), 47–57.
- Koşan, A., ve Güneş, E. (2009). Gönüllülük ve Erzurum 2011 Üniversitelerarası Kış Oyunları. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 1–18.
- Kozan, U., ve İlhan, E. L. (2024). Sporcu öğrenciler ve akademik başarı paradoksu: Ebeveyn görüşleri doğrultusunda nitel bir araştırma. In *3rd International Conference on Scientific and Innovative Studies* (pp. xx–xx). All Sciences Academy.
- Kuru, E. (2000). *Sporda psikoloji* (s. 105). Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Basımevi.
- Kutlu, Ö., Doğan, C. D., ve Karakaya, İ. (2010). *Öğrenci başarısının belirlenmesi: Performansa ve portfolyoya dayalı durum belirleme (ölçme ve değerlendirme uygulamaları)*. Pegem Yayıncılık.
- Küçük, V., ve Harun, K. (2004). Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 1–15.
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. (1993). *OBESİD Başkanlığı Sosyal ve Kültürel Faaliyetler, Millî Eğitim 70. Yıl Özel Sayısı* (Sayı: 125). Millî Eğitim Basımevi.

- Morris, L., Sallybanks, J., ve Willis, K. (2003). *Sport, physical activity and antisocial behavior in youth* (No. 49). Australian Institute of Criminology.
- Mücevher, M. H., Demirgil, Z., ve Erdem, R. (2016). Sportif aktivitelerin akademik başarı üzerindeki etkisi: SDÜ İİBF öğrencileri üzerine bir araştırma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları*.
- National Federation of State High School Association. (2002). *The case for high school activities*. <https://www.nfhs.org/articles/the-case-for-high-schoolactivities>
- Okely, A. D., Booth, M. L., ve Patterson, J. W. (2001). Relationship of physical activity to fundamental movement skills among adolescents. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 33(11), 1899–1904.
- Okul Sporları Faaliyetleri Yönetmeliği. (2019, Kasım 2). *Resmi Gazete* (Sayı: 30906).
- Okul Sporları Federasyonunun Kapatılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. (2023, Haziran 9). *Resmi Gazete* (Sayı: 32216).
- Owen, K. B., Parker, P. D., Astell-Burt, T., ve Lonsdale, C. (2018). Regular physical activity and educational outcomes in youth: A longitudinal study. *Journal of Adolescent Health*, 62, 334–340.
- Öcal, K., ve Koçak, M. S. (2010). Okul sporlarının ortaöğretim öğrencilerinin akademik başarı ve davranış gelişimine etkisi. *Mediterranean Journal of Educational Research*, 7, 86–94.
- Özcanoglu, A. B. (1993). *Ortaöğretimde okul spor faaliyetlerine katılımın öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkileri* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Özdenk, S. (2018). Beden eğitimi ve spor, faydaları, önemi ve sınıflandırılması. *Spor Bilimlerinde Akademik Araştırmalar Dergisi*. <https://example.com> (Erişim Tarihi: 05.12.2018)
- Özkarlı, F. (2023). *Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin spora yönelik tutum ve sağlıklı yaşam becerilerinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Hitit Üniversitesi]. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.

- Öztürk, H. (2000). *Ortaöğretim öğrencilerinin sportif beklenti ve alışkanlıkları* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Öztürk, M. (2020). *Yaygın spor faaliyetlerine katılım tercihlerinde rol oynayan faktörlerin değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Öztürkalan, V., Gündüz, N., ve Kayışoğlu, N. B. (2013). Gençlik Spor Genel Müdürlüğü ile Milli Eğitim Bakanlığı arasındaki gençlik, beden eğitimi, spor hizmet ve faaliyetleriyle ilgili işbirliği protokolünün okul sporları açısından incelenmesi. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(1), 47–53.
- Sallis, J. F., McKenzie, T. L., Alcaraz, J. E., Kolody, B., Faucette, N., ve Hovell, M. F. (1997). The effects of a 2-year physical education program (SPARK) on physical activity and fitness in elementary school students. *American Journal of Public Health*, 87(8), 1328–1334.
- Sarı, F. (2002). *Ortaöğretim kurumlarında sportif faaliyetlere katılan öğrencilerin katılım amaçları ve karşılaştıkları problemlerin tespitine yönelik durum analizi* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Sarı, M. (2006). Okul yaşam kalitesi: Tanımı, değişkenleri ve ölçülmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2), 139–151.
- Sarıer, Y. (2021). PISA uygulamalarında Türkiye'nin performansı ve öğrenci başarısını yordayan değişkenler. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(3), 905–926. <https://dergipark.org.tr/en/pub/tsadergisi/issue/66172/757533>
- Sarıkoca, E. (2020). Spor ve sosyoloji: Bir yaklaşım denemesi. *Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 20(64), 261–270.
- Sarıpkaya, R. (2008). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi*. Anı Yayınları.
- Saygılı, G., Atay, E., Eraslan, M., ve Hekim, M. (2015). Düzenli olarak spor yapan ve yapmayan öğrencilerin kişilik özellikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(1), 161–170.

- Sezen, M. S. (2019). *Beden eğitimi ve spor dersinin uygulanmasında karşılaşılan problemler: Okul yöneticileri ve öğretmen görüşleri* [Yüksek lisans tezi, Trabzon Üniversitesi]. Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı.
- Shephard, R. J. (1996). Habitual physical activity and academic performance. *Nutrition Reviews*, 54(4), S32–S36. <https://doi.org/10.1111/j.1753-4887.1996.tb03896.x>
- Silah, M. (2003). Üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını etkileyen çeşitli nedenler arasından süreksiz durumluk kaygısının yeri ve önemi. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 102–115.
- Singh, A., Uijtendwilligen, L., Twisk, J. W., Van Mechelen, W., & Chinapaw, M. J. (2012). Physical activity and performance at school: A systematic review of the literature including a methodological quality assessment. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 166(1), 49–55.
- Snyder, E. E., ve Spreitzer, E. (1990). High school athletic participation as related to college attendance among Black, Hispanic, and White males: A research note. *Youth & Society*, 21(3), 390–398.
- Steptoe, A., ve Butler, N. (1996). Sports participation and emotional well-being in adolescents. *The Lancet*, 347(9018), 1789–1792.
- Şahan, H. (2007). *Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü* [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şahin, N., Yıldırım, A., ve Yılmaz, T. (2025). Empathy levels of physical education and sports students. *Sportis: Scientific Journal of School Sport, Physical Education and Psychomotricity*, 11(3), 1–15.
- Şahin, Ş., ve Özçelik, Ç. Ç. (2016). Ergenlik dönemi ve sosyalleşme. *Cumhuriyet Hemşirelik Dergisi*, 5(1), 42–49.
- Şen, H. (1994). Sportif etkinliklerde bulunan (sporcu) lise öğrencileriyle bulunmayanların uyum düzeylerinin karşılaştırılması. In *Eğitim*

Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu (pp. xx–xx). Millî Eğitim Basımevi.

- Şevik, Y. (2014). *İlkokul müdür ve müdür yardımcılarının öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri ile akademik başarısına katkıları* [Yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şirin Faruk, E., Çağlayan Salim, H., Çetin Çağrı, M., ve İnce, A. (2008). Spor yapan lise öğrencilerinin spora katılım motivasyonlarına etki eden faktörlerin belirlenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 98–110.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2014). *Türkiye Fiziksel Aktivite Rehberi* (2. baskı). Türkiye Halk Sağlığı Kurumu. Kuban Matbaacılık Yayıncılık.
- Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlakı ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1072–1093.
- Telama, R., Yang, X., Laakso, L., ve Viikari, J. (1997). Physical activity in childhood and adolescence as predictor of physical activity in young adulthood. *American Journal of Preventive Medicine*, 13(4), 317–323.
- Temel, C., ve Akyol, E. (2016). From sports facilities to sports organizations: The role of metropolitan municipalities. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3711–3719.
- Temel, V., ve Ayan, V. (2015). Beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin problem çözme becerileri. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmaları Dergisi*, 17(29), 70–76.
- Travlos, A. K. (2010). High intensity physical education classes and cognitive performance in eighth-grade students: An applied study. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 8(3), 302–311.
- Tremblay, M. S., Inman, J. W., ve Willms, J. D. (2000). The relationship between physical activity, self-esteem, and academic achievement in 12-year-old children. *Pediatric Exercise Science*, 12(3), 312–323. <https://doi.org/10.1123/pes.12.3.312>

- Trudeau, F., ve Shephard, R. J. (2008). Physical education, school physical activity, school sports and academic performance. *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 5(1), 10.
- Türk Dil Kurumu. (2012). *Büyük Türkçe Sözlük*. TDK.
- Türkiye Okul Sporları Federasyonu Ana Statüsü. (2014, Ekim 1). *Resmi Gazete* (Sayı: 29136 [Mükerrer]).
- Uzun, M., Yurdadön, Ü., İmamoğlu, O., Çon, M., Çavuşoğlu, G., ve Taşmektepligil, M. Y. (2017). Ortaokul öğrencilerinin sportif etkinliklere katılma ve fiziksel aktiviteden hoşlanma durumlarının belirlenmesi. *İnönü University Journal of Physical Education and Sport Sciences (IUJPESS)*, 4(1), 38–52.
- Ünal, E. (2001). *Okulun fiziksel ve sosyal yeterliliklerinin akademik ve sosyal başarıya etkisi* [Yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Wheeler, S. (2011). The significance of family culture for sports participation. *International Review for Sociology of Sport*, 47(2), 235–252.
- Yalçın, U., ve Balcı, V. (2013). 7–14 yaş arası çocuklarda spora katılımdan sonra okul başarılarında, fiziksel ve sosyal davranışlarında oluşan değişimlerin incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(1), 27–33.
- Yanık, M. (2018). Ortaöğretimde yapılan okul sporlarının öğrencilerin okula bağlılık düzeyine etkisi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(1), 73–78.
- Yapıcı, M. (2004). *Okul ve insan*. Ocak Yayınevi.
- Yavaş, Ö. (2005). *Sporun ekonomi içindeki yeri ve spor pazarlama: Üç büyük spor kulübünde uygulamalı bir araştırma* [Yüksek lisans tezi, Trakya Üniversitesi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı.
- Yazarer, İ., Taşmektepligil, M. Y., Ağaoğlu, Y. S., Ağaoğlu, S. A., Albay, F., & Yamaner, F. (2001). *Beden eğitimi ve sporda temel ilkeler* (s. 8–10). Ekin Kitabevi.

- Yetim, A. A. (2000). Sporun sosyal görünümü. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 63–72.
- Yetiş, Ü., Aytaç, K. Y., ve Koparal, F. (2022). Malatya Okul Sporları Gençler B Basketbol Turnuvasına katılan 14–15 yaş kız ve erkek takımlarının spora özgü başarı motivasyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(Özel Sayı 2), 1011–1025.
- Yıldırım, A., ve Yılmaz, T. (2025). Sekiz haftalık voleybol antrenmanının atılganlık ve özgüven düzeyleri üzerine olan etkisinin incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 30–36.
- Yıldırım, A., Yılmaz, T., ve Uğurlu, Y. (2025). Bireysel ve takım sporları ile uğraşan sporcuların psikolojik dayanıklılıklarının ruh hallerine etkisinin incelenmesi. *Uluslararası Bozok Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 206–219.
- Yıldız, Y. (2019). *Bireysel ve takım sporcularının sportif karakterlerinin ve zekâ boyutlarının sportif başarı motivasyonları üzerine etkisinin incelenmesi* [Doktora tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Yörükoğlu, A. (1990). *Gençlik çağı*. Özgür Yayıncılık.